

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Obraz singles v časopise Harper's Bazaar a v časopise Maxim
(Image of Singles in Magazine Harper's Bazaar and in Magazine Maxim)

<u>Vedoucí diplom. práce:</u>	PhDr. Zuzana Kubišová
<u>Autorka diplom. práce:</u>	Bc. Lucie Matoušková
	Hálova 1223
	Blatná
<u>Obor studia:</u>	ČJ- ZSV
<u>Forma studia:</u>	prezenční
<u>Rok dokončení diplom. práce:</u>	2011

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

Místo vypracování: Praha

Datum: 24. 7. 2011

Podpis:

Tímto bych chtěla poděkovat PhDr. Zuzaně Kubišové za cenné rady a připomínky při realizaci této práce.

ABSTRAKT

Během 90. let se v české společnosti začala konstituovat nová společenská vrstva singles, která upouští od tradičních hodnot týkajících se vstupu do manželství a založení rodiny a rozhodla se žít o samotě. Právě singles se stali předmětem mé diplomové práce, kterou jsem rozdělila na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části své práce jsem se pokusila vystihnout základní problematiku singles, svou pozornost jsem zaměřila nejen na charakteristiku, ale i na různé typologie singles, jejich partnerské vztahy, zmínila jsem také historické okolnosti, které ovlivnily vznik této skupiny lidí. V teoretické části jsem se také věnovala otázce sňatečnosti a reprodukce, pokusila jsem se pomocí literatury zjistit, jaký názor a jaký postoj k této problematice zaujímají současní mladí lidé a také jakou vizi o své budoucnosti mají.

Vzhledem k tomu, že obraz singles není dosud ucelený, rozhodla jsem se v praktické části své práce zjistit, jaký obraz o životě singles poskytují média. Jako média jsem zvolila dva typy periodik, a to časopis Maxim, který je primárně určen pro muže a časopis Harper's Bazaar, který je určen především pro ženy. Tato periodika jsem sledovala v první polovině roku 2010, kdy jsem nashromáždila určitý korpus textů, které jsem pak podrobila analýze. Jako metodu práce jsem zvolila obsahovou analýzu. V závěru své práce pak shrnuji výsledky analýzy vybraných textů.

ABSTRACT

During the 90 years in Czech society began to constitute a new social layer of singles, which abandons the traditional values concerning the entry into marriage and starting a family and decided to live alone. It singles became the subject of my thesis, which I divided into a theoretical and practical part. In the theoretical part of my work, I tried to capture the essential issues singles, his attention was focused not only on the characteristics, but also on various typologies of singles, their relationships, I also mentioned the historical circumstances that influenced the formation of this group of people. In the theoretical part, I also addressed the question of marriage and reproduction, I tried to use literature to determine which opinion and attitude on this issue occupied by contemporary young people and what their vision of the future are.

Since the image is not yet complete singles, I decided in the practical part of their job to find out what the picture on the life of singles provide media. As a medium I have chosen two types of periodicals, and Maxim magazine, which is primarily designed for men and magazine Harper's Bazaar, which is designed especially for women. These periodicals I watched the first half of 2010, when I have gathered a corpus of texts, which I then underwent analysis. As a working method I chose content analysis. At the conclusion of work then summarize the results of analysis of selected texts.

OBSAH:

Úvod.....	8
1. Teoretická část.....	10
1.1. Singles z hlediska sociologie.....	10
1.1.1. Charakteristika singles.....	11
1.1.2. Typologie singles.....	17
1.1.3. Partnerské vztahy singles.....	20
1.1.4. Výhody a nevýhody.....	25
1.2. Singles – historie a současné vymezení v České republice.....	29
1.2.1. Historický pohled.....	29
1.2.2. Druhá demografická tranzice.....	33
1.2.3. Sňatečnost neboli proměny sňatkového chování.....	34
1.2.4. Singles v ČR – výzkum Marcela Tomáška.....	39
2. Empirická část.....	42
2.1. Metodologie výzkumu.....	42
2.2. Charakteristika periodik.....	45
2.2.1. Harper´s Bazaar.....	45
2.2.2. Maxim.....	46
2.3. Design výzkumu.....	49
2.3.1. Stanovení výzkumného cíle.....	49
2.3.2. Stanovení základní výzkumné otázky.....	49
2.3.3. Vedlejší výzkumné otázky, hypotézy, operacionalizace.....	49
2.3.4. Identifikační proměnné.....	51
2.3.5. Popis vzorku.....	52
2.3.6. Analytická jednotka.....	52
2.3.7. Kódovací jednotka.....	52
2. 4. Výsledky analýzy.....	53
2. 4. 1. Věková kategorie singles.....	56
2. 4. 2. Singles – skutečný život bez partnera nebo život v nesezdaném soužití.....	58
2. 4. 3. Motivace pro život singles.....	59

2. 4. 4. Život singles jako definitivní nebo dočasný stav.....	62
3. Závěr.....	65
4. Použitá literatura.....	72

ÚVOD:

Na počátku 90. let minulého století došlo k dynamickému rozvoji fenoménu singles, který byl v západních společnostech reflektován již od 60. let 20. století. Vývoj a vznik tohoto fenoménu souvisí s transformačními změnami české společnosti, které postihují některé demografické faktory naší společnosti. Tento jev se týká zejména sňatečnosti a reprodukce, kdy tyto dvě kategorie mladí lidé přestávají vnímat jako hlavní priority jejich života a odsouvají je do pozdějšího věku nebo je přímo zatracují. Přestože v současné době dochází k masivnímu rozšíření osob žijících bez partnera/ky, dosud nemá české prostředí vytvořen ekvivalent v českém prostředí k výrazu singles, který by postihl jejich současné pojetí, a tak se ona samotná kategorie singles stává předmětem studia mnoha sociologů a odborníků zabývajících se reprodukčními strategiemi a sňatečností.

Předmětem mé diplomové práce je především pojetí a vymezení kategorie singles, kdy se pokusím vystihnout jejich co nejpřesnější a nejúplnější vymezení. Jak už bylo zmíněno výše, jedná se o velice rozmanitou skupinu osob, proto se zaměřím na různé typologie a s nimi spojené sociology, jež je vymezují, zaměřím se také na historický kontext, který výrazně ovlivnil ustanovení této kategorie. Pozornost budu věnovat i změnám v oblasti reprodukčních a sňatkových strategií. Vedle teoretického pojetí se budu zabývat i obrazem singles v mediálním světě, kdy svou pozornost zaměřím na oblast současných českých periodik. Budu se snažit zjistit, jakým způsobem prezentují singles časopisy pro muže a jakým potom časopisy pro ženy a zda jsou názory na život singles stejné u mužů a žen, či nikoliv. Zaměřím se i na případné genderové stereotypy, které se se singles často pojí. Jako metodu, kterou zpracuji toto téma, jsem zvolila obsahovou analýzu mediálního sdělení. Tato metoda spočívá ve výběru určitého korpusu textů. Tyto vybrané texty podrobím obsahové analýze. Množství textů, s kterými budu pracovat, jsem vybrala z jednoho období, tj. z první poloviny roku 2010, budu se tedy zabývat periodiky vycházejícími od ledna roku 2010 do června téhož roku. V jejich rámci se zaměřím na články, které se primárně zabývají problematikou singles, ale i na ty, jež se v první řadě zabývají vztahy obecně, nicméně i v rámci těchto textů můžeme nalézt tématickou zmínku související se singles. V rámci

těchto textů se pak pokusím vystihnout typické prvky, jimiž vybraná periodika prezentují životy singlů, které v závěru své práce shrnu.

Základní strukturu práce tvoří dva oddíly. V první, teoretické části, zmíním základní informace týkající se problematiky singles. Budu se zabývat např. jejich charakteristikou, různými definičním pojetím, typologiemi, partnerskými vztahy, které mnozí navazují atd. V druhé části svou pozornost zaměřím na prezentaci singles v periodicích, přičemž na počátku empirické části představím zvolenou metodologii obsahové analýzy a posléze na základě zvolených kritérií budu provádět šetření ve vybraném vzorku textů z časopisů určených pro ženy a z časopisů určených pro muže. V závěru se pokusím shrnout výsledky, které obsahová analýza poskytne.

Důvodů, proč jsem se rozhodla zabývat singles v mediálním světě, je několik. Dnešní média, ať se jedná o televizi, rádio, tisk aj., prezentují životy singles velice často. Americké televizní seriály jako např. Přátelé, Ally Mc Bealová, Sex ve městě přímo chrlí na současného diváka množství epizod, které zobrazují humorným způsobem životy singlů, jež jsou ve věkovém rozmezí 20-35 let, žijí ve společných domácnostech s dalšími přáteli nebo sami a mají svou, často dobře placenou, práci. Časopisy, televize, internet patří mezi hlavní média, která utváří obraz singles a která výrazně ovlivňují recipienta/diváka v jejich vnímání. Avšak nejen televize a množství časopisů věnují singlům pozornost.

V současnosti se singles počítá i např. nábytkářský, potravinářský a stavební průmysl, jež nabízejí produkty „přímo šité na míru singlů“. Příkladem mohou být speciálně upravené postele pro singles nebo speciální množství potravin v jednom balení, které je určeno pro jednu osobu. Ve stavebním průmyslu se začínají objevovat návrhy nových „singlovských“ bytů, které by byly malé a praktické. Některé návrhy se sice objevují, dosud ale žádná stavba zahájena nebyla a je otázkou, zda by takto vystavených bytů singles vůbec využili.

Doufám, že teoretická i empirická část práce, pomůže osvětlit problematiku singles, zbaví případných stereotypů, s kterými jsou mnohdy spojováni a ukáže, jaký obraz poskytují současná česká periodika zaměřená na čtenáře či čtenářky.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1. 1. Singles z hlediska sociologie

Singles jsou považováni za fenomén současné společnosti, avšak svobodná soužití/soužití bez partnera můžeme nalézt i v dobách minulých, ve kterých však jejich záměr a společenské přijetí nebylo jednoduché.

„Dříve bylo příčinou života bez partnera několik faktorů: jednak byl stavem, který byl oceňován církví, umožňoval zachovat celistvost rodinného majetku, jednak byl životním stylem mnoha chudých, kteří neměli prostředky, jak zajistit rodinu. V 19. století byl život bez partnera u mužů znakem svobodomyšlnosti až libertinství, zatímco u žen byl tento životní styl spíše odsuzován.“¹ S postojem společnosti k „nezadaným“ korespondovaly i výrazy, jimiž byli označováni. Již na počátku devatenáctého století jsme se tak mohli setkat se slovními spojeními, a to s termíny „stará panna“ a „starý mládenec“, které označují muže nebo ženu bez partnera a manželského svazku. Rabušic² ale podotýká, že označení „starý mládenec“ je pro muže docela ctihodný a dobrosrdečný výraz. Muž je tak charakterizován svou nezávislostí, světáctvím a střídáním partnerek. Pro ženu je však pojmenování „stará panna“ výrazně negativní, hanlivé, je spojené s řadou stereotypů. Jak uvádí Curran, Renzetti³, označení „staré panny“ pro ženu znamená post zoufalé ženy, která si nemůže najít partnera, ač usilovně hledá, s kterým by mohla založit rodinu, dokud to je biologicky možné. Společnost tak kladla větší důraz na ženy, pro které bylo „singlovství“ těžkou životní situací. Výjimkou byly ty, jež se rozhodly pro život v klášteře, jejichž životní cestou bylo pomáhat ostatním.

Staromládenectví a staropanenství je sociálním jevem, který není jednoduché kategorizovat, neboť příčiny, díky kterým se člověk ožení/vdá jsou různorodé. Rabušic uvádí, že „někteří a některé se tak rozhodli z důvodu své kariéry, některé a někteří z důvodu homosexuální orientace, jiní, jakožto solitéři, z důvodu psychických a sociálních vlastností a další zase proto, že byli zdravotně

---

¹ Montoussé, M. *Přehled sociologie*, s. 289.

² Rabušic, L. *Kde ty všechny děti jsou*, s. 201.

³ Curran, D. J., Renzetti, C. M. *Ženy, muži a společnost.*, s. 244.

hendikepování nebo žili v oblastech, kde na sňatkovém trhu nemohli najít odpovídajícího partnera.“⁴

V současnosti jsou sice osoby žijící bez partnera označovány přívětivějším a modernějším výrazem singles, přesto ale není ani dnes jednoduché je kategorizovat. Existuje mnoho teorií, které se snaží tento fenomén charakterizovat, avšak pohledů je několik a odborníci nejsou za jedno ani co se do samotné definice singles týče. V následujících kapitolách se tak pokusím zmínit a přiblížit jednotlivé pohledy a názory na problematiku singles.

1. 1. 1 Charakteristika singles

Jak jsem již zmiňovala v předchozí kapitole, devadesátá léta v České republice znamenala velký přerod v oblasti soukromého a rodinného života v souvislosti s transformačními změnami a dochází ke vzniku nové společenské vrstvy, a to tzv. singles. Rozšíření životního stylu singles a odkládání sňatků a zakládání rodin do pozdějšího věku je dle Tomáška⁵ dosud považováno za jev abnormální, je ale nutno podotknout, že se v jistém smyslu může jednat o návrat k obvyklé situaci, jež byla běžná na počátku 20. století (spíše u mužů), kdy vzhledem k problematice ekonomického zajištění rodin docházelo k uzavírání sňatků v pozdějším věku a mnozí jej ani neuzavřeli.

„Fenomén singles patří mezi nejzřetelnější a nejvyhraněnější projev individualizace ve sféře rodinného a partnerského života.“⁶ Je však otázkou, nakolik se jedná o plánovanou životní strategii, do jaké míry jde o nezáměrnou, příležitostnou situaci, případně lze-li fázi singlovství chápat jako čekání na vhodný okamžik pro tradiční a rodinný vztah. Dále je třeba si uvědomit, že velký nárůst této kategorie může souviset s modernizací společnosti, zároveň zde ale mohou působit specificky české charakteristiky jako např. vysoká míra rozvodovosti, s čímž souvisí relativně velké množství dětí vychovávaných právě v rodině singles

---

⁴ Rabušic, L. *Kde ty všechny děti jsou*, s. 201.

⁵ Tomášek, M. Singles ve světle měnících se typologií a definic: k aktuálně probíhajícímu výzkumu. In Mareš, P. et al. *Modernizace a česká rodina*, s. 226.

⁶ Tamtéž, s. 226.

(nejčastěji samotnou matkou), což vede k tomu, že pro stále více lidí je normou právě život single.⁷

Změna ve sféře rodinných a partnerských strategií přichází do České republiky se zpožděním a i samotné pojetí singles je trochu odlišné od ostatních zemí. Příkladem mohou být Spojené státy americké, které pod pojem singles nezařazují jenom osoby, které jsou mladé a dosud bez manželského svazku jako je tomu u nás, ale řadí sem také gaye a lesbičky bez trvalého vztahu, heterosexuální i homosexuální muže a ženy, kteří nejsou manželi, přesto ale žijí se svým intimním partnerem v takzvaném nesezdaném soužití. Do této kategorie bývají řazeni také separovaní, rozvedení a ovdovělí muži a ženy, jež nemají nezaopatřené děti.⁸ V USA však singles nebyli vždy chápáni tímto stylem. V 50. letech sociologové i široká veřejnost považovala singles za osoby neurotické, amorální a neatraktivní. Až v 70. letech začínají být respektováni, a to z důvodu badatelského zpracování. V 70. letech už považuje 75% veřejnosti singles za osoby normální.⁹

Jednoznačně definovat pojem singles nelze, objevuje se velké množství definic a pojetí, které jsou ovlivněny různými hledisky, kterými tuto problematiku sledujeme (motivace, rodinný status atd.). V této části se pokusím zmínit některé nejčastější pohledy na osoby žijící jako singles.

Pokud si zadáme do překladače výraz single, získáme překlady jako *samotný, nezávislý, osamocený, svobodný, neženatý* atd. Můžeme tak vyvodit, že se jedná o osoby, které nejsou v manželském svazku a co se rodinného statusu týče, jsou svobodní. Toto dělení je však příliš povrchní, protože nepočítá se vztahy nesezdaných osob, se vztahy homosexuálů, kteří nemají registrované partnerství atd. Můžeme tak říci, že rodinný status souvisí s problematikou singles, ale není jejím jednoznačným určujícím kritériem.

Další přístup, který se snaží určitým způsobem postihnout tematiku singles, je pojetí Jana Jandourka, který sice zmiňuje rodinný status, avšak přidává k němu i vliv motivace. Jandourek tedy pojmem singles „označuje jedince, kteří nechtějí vstoupit do manželství, protože jim život o samotě v zásadě vyhovuje. Motivací je

---

⁷ Tomášek, M. Singles ve světle měnících se typologií a definic: k aktuálně probíhajícímu výzkumu. In Mareš, P. et al. *Modernizace a česká rodina*, s. 228.

⁸ Curran, D. J., Renzetti, C. M. *Ženy, muži a společnost.*, s. 244.

⁹ Tomášek, M. Singles ve světle měnících se typologií a definic: k aktuálně probíhajícímu výzkumu. In Mareš, P. et al. *Modernizace a česká rodina*, s. 226.

především větší možnost věnovat se kariéře, osobním zálibám, možnost vstupovat do více sexuálních vztahů.¹⁰

Marcel Tomášek kategorií singles označuje ty jedince, kteří „jsou relativně mladí (...) mezi 25-40 lety, kteří se více méně rozhodli žít po delší dobu bez partnera proto, aby mohli rozvíjet jiné než rodinné životní strategie.“¹¹ Je však nutno podotknout, že tato relativně nová skupina není nijak stabilní, většina osob jenom odkládá partnerství a sňatky a stále žije v přesvědčení, že později nalezne svého partnera a ožení se nebo vdají.¹²

Počet singles jakožto „ekonomicky nezávislých svobodných lidí žijících v samostatné domácnosti“¹³ se neustále zvyšuje, což může zneklidňovat některé osoby, které se zabývají sociální politikou. Příkladem může být Peter Motsch, německý politik, který prohlásil, „že nárůst singles představuje problém, jelikož tato skupina lidí se vyznačuje egocentrickým až egoistickým světovým názorem. Singles představují nebezpečí, jelikož přinášejí nedostatek solidarity a necitlivosti ke konceptu trvale udržitelného rozvoje, vzhledem k tomu, že nemají děti.“¹⁴ Tomášek¹⁵ však oponuje, že tvůrci této koncepce by se měli zaměřit především na ty singles, kteří odkládají rodinu, protože jim není umožněno sladit své pracovní aktivity s rodinným životem, což je často způsobeno nedostatkem sociálních opatření a nedostatkem podpory a účasti životních partnerů.

Tomášek¹⁶ se ve svém výzkumu zabýval právě ekonomickým zajištěním osob a jeho vlivem na založení rodiny. Byť se o singlech mluví jako o osobách, které jsou ekonomicky nezávislé (vydělávají si sami, žijí většinou mimo rodinu), většina z nich kladla velký důraz na materiální zajištění v souvislosti se založením rodiny, přičemž nedostatečné materiální zaopatření budoucí rodiny se staví jako hlavní překážka toho, proč lidé zakládají rodiny později a věnují se spíše kariérnímu růstu. Tímto je snad vyvrácen jeden z hlavních mýtů, který je se singles

---

¹⁰ Jandourek, J. 2009. *Úvod do sociologie*, s. 23.

¹¹ Tomášek, M., Radimská, R. *Singles – nový životní styl a jeho genderová specifika v České republice*, s. 10.

¹² Tamtéž, s. 10.

¹³ Tamtéž, s. 10.

¹⁴ Tamtéž, s. 10.

¹⁵ Tamtéž, s. 10.

¹⁶ Tomášek, M. 2006. *Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabituující jednotlivce v České republice*, s. 87.

spojen, a to je jejich výjimečné profesní vysoké zařazení, s kterým je spojeno také vysoké finanční ohodnocení.

Fenomén singles je výrazně genderově ovlivněn, kdy na samostatně žijící muže a na samostatně žijící ženy společnost nahlíží jinak. Výrazné rozdíly jsou z hlediska motivací a společenských reprezentací. Právě z pohledu společnosti je „život bez partnera automaticky ztotožňován se životem o samotě a s pocity osamocení – přitom dle francouzského výzkumu z r. 1991 sice singles pociťují samotu častěji než lidé žijící v páru (47% proti 22%), polovina z nich ale samotu nepociťuje.“¹⁷ Společnost se také mnohdy domnívá, že single ženy zůstávají samy, protože si nemohou najít partnera, zatímco „singlovství“ mužů je výsledkem jejich svobodné volby. Odsud se také obecně odvíjí to, že ženy svojí samotou trpí více a mají pocity nedostatečnosti. Sociologické výzkumy tuto představu dlouhou dobu podporovaly, objevily se i názory, že ženy s vysokoškolským vzděláním mají menší šanci na svatbu, jelikož věk sňatku promeškaly a pak zůstávají samy z důsledku nedostatku vhodných partnerů.¹⁸ Tato teze byla brzy zpochybněna novými výzkumy, které ukázaly, že ženy s vysokoškolským vzděláním se vdávají později a také se ukázalo, že „vzdělání má dvojznačný vliv: na jednu stranu funguje jako věno (...), na druhou stranu vzdělanější ženy mají vyšší nároky na své partnery a díky své nezávislosti pro ně manželství nepředstavuje takový přínos jako pro ženy s nižším vzdělanostním kapitálem.“¹⁹

Kategorií singles se zabýval i Petr Mareš²⁰, který singles definuje jako skupinu jedinců, kteří zůstávají svobodní a praktikují jen příležitostná soužití. Jedná se tedy o jedince, kteří nejen že žijí programově osamocené či odděleně, ale rezignují i na jakékoli reprodukční strategie. Mareš zde ale podotýká, že do jistého věku nemusí jít o definitivní rozhodnutí, s čímž souvisí i nechtěné mateřství a otcovství. Příčiny takto zvoleného způsobu života nejsou jednoznačné, podle některých sociologů má vliv na počet osob bez partnera přebytek žen ve společnosti, podle jiných se pak jedná o důsledek emancipace žen, která jim otevřela cestu k předtím obtížně dostupným oblastem společenského života. Ženám

¹⁷ Tomášek, M., Radimská, R. *Singles – nový životní styl a jeho genderová specifika v České republice*, s. 10.

¹⁸ Gautier, A. La vie en solo. In *La famille malgré tout*, Panoramiques, 1996, Nb. 25 dle Tomášek, M. *Singles – nový životní styl a jeho genderová specifika v České republice*, s. 10.

¹⁹ Kaufmann, J. C. *La femme seule et le Prince charmant*. Paris: Nathan dle Tomášek, M., Radimská, R. *Singles – nový životní styl a jeho genderová specifika v České republice*, s. 10.

²⁰ Mareš, P. et al. *Modernizace a česká rodina*, s. 78.

se tak nabízí role a životní dráhy, jež jsou alternativami nebo přímo konkurenty jejich mateřských rolí. Další příčinou může být i rozpad v chápání tradičního mateřství, kdy „být matkou“ už mnohdy není hlavní prioritou ženy. Výrazný nástup antikoncepce a asistované reprodukce umožňují nejen se vyhnout plození dětí, ale dávají také možnost pořídit si dítě bez nutnosti vázat se na jednoho konkrétního partnera. Změny v chápání sňatečnosti a reprodukce mají tak výrazný podíl na rozšíření osob žijících bez partnera. Proměnami sňatkového chování, které vznik této kategorie ovlivnily, se budu zabývat později.

Důvody a motivacemi, proč žít životem singles, se zabývala i novozélandská studie²¹, kterou provedla organizace Relationship Services Whakashanaungatanga (dále RSW) v roce 2004, kdy se ptala 1000 respondentů na jejich vztah k partnerství, rodině, životním strategiím aj.²² O dalších výsledcích této studie budu podrobněji pojednávat později, leč nyní bych zmínila výsledek v oblasti důvodů, proč žít právě jako single.

Jako hlavní důvod stavu singles bylo v 63% případech uveden okamžik, kdy jedinec nemůže najít toho „pravého“ partnera, přestože hledá, a jedná se tedy o okamžik nedobrovolného a snad dočasného singlovství. Druhou nejvíce uvedenou příčinou byla spokojenost se svým stavem (44%), 39% respondentů potom uvedlo, že je velice těžké najít někoho, kdo by sdílel stejné hodnoty a zájmy. Podobně, 34% dotázaných, by sice zájem o někoho coby partnera měli, avšak vždy byl objekt jejich zájmu zadaný/zadaná nebo neprojevoval žádnou náklonnost. Mezi další důvody, které vedou k životu single, dotázaní uvedli nemožnost navázat vztah kvůli vztahu předchozímu (26%), dále nepřipravenost na vztah, zaneprázdněnost v zaměstnání nebo ve škole aj.

Následující tabulka shrnuje výše uvedené důvody do tří kategorií, kdy jako nejpočetnější se jeví kategorie „hledám partnera“, nejméně zastoupená je ta, ve které je jedinec spokojený s životem single. V rámci těchto tří kategorií se spokojenost s životem singles jeví jak nejnižší, avšak pokud se vrátíme k procentuálnímu zastoupení odpovědí (viz výše), které vyjadřují spokojenost se svým stavem, spatřuji procentuální vyjádření této kategorie za lehce zavádějící.

---

²¹ Relationship Services Whakawhanaungatanga. 2005. Relationship 2005. New Zealanders' Attitudes & Experiences. , Dostupné z http://www.relate.org.nz/Portals/0/RSW_Docs/Relationships_2005_Singles.pdf

²² Pro upřesnění: studie RSW se dotazovala 1000 respondentů, avšak 348 z nich se prohlásilo za osoby žijící singles. Právě s tímto počtem respondentů provádí specifické šetření o životě singles

Spokojenost se životem single jako jedné ze tří kategorií je nejnižší, neboť se objevilo více důvodů u respondentů, kteří partnera hledají a nemůžou najít a těch, kteří zatím nehledají, přesto ale podíl „dobrovolných a spokojených singlů“ není zanedbatelný.

Tabulka č. 1: Důvody, proč být single z hlediska kategorií, které samotní singles uvádějí

Kategorie	Důvody	%
Hledám partnera, ale nemůžu jej najít	<ul style="list-style-type: none"> - zatím jsem nepotkala toho pravého - je těžké najít někoho, kdo sdílí stejné hodnoty a má stejné zájmy jako já - člověk, o kterého bych měla zájem, je už zadaný nebo neprojevuje zájem o mě 	48%
Nehledám, soustředím se na jiné věci	<ul style="list-style-type: none"> - vztah odkládám kvůli předchozímu nevydařenému vztahu - nejsem připravený/á - vztah není vhodný pro můj věk/období mého života - nyní se snažím být hlavně rodičem - truchlím po bývalém partnerovi - jsem velmi zaneprázdněný/á studiem - mám velmi náročnou práci, která znemožňuje navázání vztahu - nejsem si jistá svou sexuální orientací 	35%
Jsem spokojený/á jako single	<ul style="list-style-type: none"> - baví mě být single, můj život mi vyhovuje 	17%

(počet respondentů: 348)

Zdroj: RSW

1. 1. 2 Typologie singles

Samotný obsah kategorie singles se výrazně změnil a existuje také velké množství pojetí. V této kapitole se pokusím zmínit některé typologie, které se během let objevily a pokusily se tak blíže vymezit tuto rozmanitou kategorii. V této části se zaměřím především na typologii Roberta Staplese, P. J. Steina a A. B. Shostaka.

Tomášek²³ zmiňuje typologii Roberta Staplese, jehož kritériem byla míra otevřenosti vztahu. Tato typologie zahrnuje pět určujících skupin:

- a) free-floating unattached – osoby, které jsou bez závazků a objevují se u nich pouze náhodné schůzky; tento typ patří mezi nejčastější
- b) open-coupled relationship neboli otevřený vztah – jedná se o vztah, který je relativně stálý, avšak může zahrnovat ještě další sexuální a romantické vztahy
- c) close-couple relationship neboli uzavřený vztah – v tomto vztahu dochází k vzájemnému uspokojování romantických a sexuálních potřeb
- d) singles v jedné domácnosti – do této části spadají jedinci, kteří jsou zasnoubeni nebo se dohodnou, že budou společně žít
- e) accomodationalist – do této kategorie spadají osoby, které jsou dočasně nebo permanentě osamělí, často se jedná i o starší osoby.

Z tohoto vymezení je zřetelné, že singlovství může být doprovázeno i několika typy vztahů, nejedná se tedy vždy nutně o osoby naprosto osamocené, vyloučené z jakékoli možnosti navázat vztah (ať dlouhodobějšího charakteru, či naopak).

Tomášek²⁴ zmiňuje i typologii, která dnes patří mezi klasické a často používané, a to typologii Petera J. Steina, který sleduje především to, zda je situace singles dobrovolná, či nikoli a dočasná, nebo trvalá, daná stabilně:

---

²³ Staples, R. *The World of Black Singles: Changing Patterns of Male-Female Relationships*, Westport: Greenwood, 1981 dle Tomášek, M. *Singles v České republice – o aktuálně probíhajícím výzkumu*, 2003a, s. 6.

²⁴ Stein, J. P. *Single life: Unmarried Adults in Social Context*. New York: St. Martin's Press. 1981 dle Tomášek, M. *Singles v České republice – o aktuálně probíhajícím výzkumu*, 2003a, s. 6.

- a) dobrovolně dočasní – jedná se o osoby, které jsou mladé, dosud nesezdané nebo rozvedené a odkládají uzavření nebo znovuzavření sňatku; tyto osoby jsou otevřeni sňatku, ale hledání partnera má menší důležitost
- b) dobrovolní stabilní - patří sem osoby, které jsou spokojené se svým nesezdaným stavem, kohabitace je zde bez záměru manželské svazku; do této skupiny patří i skupiny, jejichž životní styl vylučuje manželství, tj. kněží, členi náboženských řádů aj.
- c) nedobrovolní dočasní – do této skupiny patří většinou mladí lidé, kteří jsou dosud nesezdaní, avšak aktivně hledají partnera, se stavem single nejsou tak úplně spokojeni; někdy v této skupině můžeme nalézt i osoby starší, kteří nebyli nikdy v manželském svazku
- d) nedobrovolní stabilní - do této skupiny řadí Stein starší osoby, které jsou rozvedené, ovdovělé, doposud nesezdané, osoby, jež sice chtějí manželský svazek, ale nenalézají vhodného partnera, a tak rezignují a akceptují tento stav

I ze Steinova dělení je patrné, že soužití lidí bez záměru manželského svazku bylo chápáno na přelomu 70. a 80. let jako dobrovolně stabilní forma singlovského životního stylu.

„Přestože v současných bádáních je nesezdané soužití (kohabitace) spíše chápáno jako bezprostřední alternativa nahrazující nebo předcházející manželství, stále se nesezdané soužití mnohdy jeví jako bližší a podobající se více singlovství než manželství (například – menší pravděpodobnost sdílení příjmů a plánování dětí).“²⁵ Marcel Tomášek si tak pokládá otázku týkající se vymezení kategorie singles – závisí tedy jejich vymezení na nastavení určitého kritéria dosaženého stupně otevřenosti a uvolněnosti vztahu, nebo jde o jednoznačnou definici singles jako osob, jež dlouhodobě nerealizují žádnou formu partnerského vztahu?

---

²⁵ Tomášek, M. Singles ve světle měnících se typologií a definic: k aktuálně probíhajícímu výzkumu. In Mareš, P. et al. *Modernizace a česká rodina*, s. 227.

Rabušic²⁶ zmiňuje i typologii Arthura B. Shostaka, která je založena na dvou dimenzích neženatosti a neprovdanosti – zda k ní došlo dobrovolně/nedobrovolně, zda je dočasná/trvalá.

Tabulka č. 2: Typologie singles Arthura B. Shostaka.

Neženatý/neprovdaná	Dočasně	Trvale
Dobrovolně	ambivalentní	rozhodní
Nedobrovolně	doufající	zarmoucení

Zdroj: Rabušic

Ambivalenty (ambivalents) pak Shostak označuje ty muže a ženy, kteří momentálně nehledají partnera, ale tento aktuální stav neberou jako definitivní a do budoucna počítají s možností partnerské vztahu. Do této skupiny mohou patřit osoby orientované na práci a kariéru, nebo ti, kteří rádi hledají nové a nové vztahy. Mezi doufající (wishfuls) patří ti, kteří neustále hledají partnera, ale zatím nemají štěstí. Se svým svobodným stavem nejsou spokojeni, hledají ten pravý vztah, který jim umožní uzavřít manželství.

Rozhodní (resolved) jsou ti, kteří se záměrně nežení/nevdávají, přičemž k tomu mají své důvody. Může se jednat o kariéru, které by vztah bránil, o sexuální orientaci apod. Z kanadského výzkumu, který byl prováděn na počátku 80. let mezi svobodnými muži a ženami vyplynulo, že tato kategorie pojímala asi polovinu všech případů.

Čtvrtým typem jsou zarmoucení (regretfuls) neboli ti, kteří by rádi vstoupili do svazku manželského, ale nepodařilo se jim to, a tak to po nějaké době vzdali. Právě v této kategorii se často nachází vzdělané a velmi schopné ženy, „které z důvodu toho, že sňatkové normy velí ženám brát si muže o několik let starší, nemohou ve vyšším věku, kdy se začnou rozhlížet po partnerovi, na sňatkovém trhu již žádného nalézt.

²⁶ Shostak, A. B. Singlehood. In Sussman, M. B., Steinmetz, S. K. (eds.) Handbook of Marriage and the Family. New York: Plenum Press, 1987 dle Rabušic, L. Kde ty všechny děti jsou. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001, s. 202

Podíl celoživotně svobodných se bude v současné moderní společnosti, která je stále tolerantnější k individualizovaným formám životního způsobu, s velkou pravděpodobností zvyšovat. Mnozí muži a ženy naleznou ve svobodném stavu důstojnou alternativu manželství, u žen může být důležitá jejich vysoká vzdělanost a možnosti kariérového úspěchu.²⁷

1. 1. 3 Partnerské vztahy singles

Jak už bylo zmíněno výše, být singles nevyklučuje udržování různých partnerských vztahů. Dle Tomáška²⁸ právě překážky, které vedou k utváření dlouhodobých, na reprodukci zaměřených vztahů, směřují k prosazování alternativních vztahových strategií. V následující kapitole budu pracovat především s textem Marcela Tomáška²⁹, informace získané z jiných zdrojů budou v textu označeny.

Většina singles, která sebe sama stále hodnotí jako ekonomicky nezávislý/á bez partnera či partnerky, tak udržuje nějakou formu pravidelných a mnohdy dlouhodobých vztahů, které jsou realizovány alternativně, tzn. že jsou mnohdy postaveny čistě na sexuální bázi nebo přátelské bázi. Pro singly však tyto vztahy nejsou klasickými partnerskými vztahy, které by byly dlouhodobé a v budoucnu by mohly tvořit základ pro založení rodiny. Dle Curran, Renzetti³⁰ se převážná většina z nich nakonec ožení, avšak vstup do manželství odkládají.

Nyní se pokusím charakterizovat jednotlivé kategorie vztahů singles v České republice, přičemž hlavním vodítkem v této části mi budou výsledky Tomáškovy výzkumu³¹, jenž sestával z nestandardizovaných rozhovorů (37) uskutečněných v období od března 2003 do září 2004, kdy věk respondentů se pohyboval mezi 23 až 32 lety.

---

²⁷ Rabušic, L. *Kde ty všechny děti jsou*, s. 202.

²⁸ Tomášek, M. *Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabitující jednotlivce v České republice*, s. 95-98.

²⁹ Tamtéž, s. 95-98.

³⁰ Curran, D. J., Renzetti, C. M. 2005. *Ženy, muži a společnost.*, s. 245.

³¹ celá verze dostupná z: Tomášek, M. *Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabitující jednotlivce v České republice*, s. 82-105.;

http://sreview.soc.cas.cz/uploads/1410f645b65a6fdda3b4a2beaf43bb8964b9bc80_584_107tomasek22.pdf

Jedním z možných vztahů singles je ten, ve kterém jde o vztah ženatého muže/vdané ženy a „singla“. Tato kategorie byla v Tomáškově výzkumu nejrozšířenější a u některých respondentek se ukázalo, že „mít vztah“ je důležité pro jejich fungování v práci – jsou tak vyrovnané, v pohodě, více toho zvládnou. Mít vztah s ženatým mužem nebo vdanou ženou může mít charakter krátkodobosti, ale zároveň se může jednat o vztah dlouhodobý. Zde se tak ukazuje schopnost a zároveň potřeba udržovat dlouhodobý vztah, ale jeho naplňování je značně přizpůsobeno autonomii singla. Tomášek však zmiňuje, že mnoho singlů v těchto vztazích žije, avšak nevidí v nich žádnou perspektivu. Sami si uvědomují, že jejich milenec/milenka se nerozvede a ví, že žádný šťastný konec s velkou svatbou s tímto mužem/ženou je s nejvyšší pravděpodobností nečeká.

Další z možných variant vztahů singles je tzv. víkendové manželství (apart but together = odděleně, ale spolu). Definičním znakem tohoto typu vztahu je dle Tomáška vznik „prostoru pro sebe“, kdy partneři „žijí“ část týdnu spolu, v jedné domácnosti, která připomíná zařízenou domácnost dlouhodobého vztahu, avšak po několika dnech jeden z páru odchází do svého bytu, kde má prostor pro sebe. Tento typ vztahu je nejvíce blízký klasickému dlouhodobému vztahu.

Ladislav Rabušic³² tuto moderní formu párových vztahů označuje jako tzv. oddělené soužití (Living Apart Together). Mezi výhody, které tento způsob života s sebou přináší, uvádí to, že žena nemusí prát mužovo prádlo, nemusí vařit, muž se nestará o to, zda má žena dostatek finančních prostředků apod. Pokud však chtějí jeden pro druhého něco udělat, tj. např. uvařit, pozvat ženu na dovolenou, je tento čin brán spíše jako projev galantnosti a pozornosti než jako povinnost a to, že to tak zkrátka musí být

Další variantou, kterou Tomášek zmiňuje, je tzv. vztah na dálku („long-distance relationship“). Vztahy na dálku jsou často kombinovány s tzv. nárazovkami neboli „one night standes“, které se do vztahu dostávají zpravidla po delším časovém odloučení páru a mnohdy s nimi aktéři nejsou spokojeni, berou je jako své selhání, avšak při tak dlouhém časovém odloučení většina uvedla, že si zkrátka „nemohou pomoci“.

Nárazovky, které neprovází vztah na dálku, pak jsou pro mnohé singly velice rozporuplné – vědí, že tyto neustálé koloběhy vztahů bez budoucnosti nikam

---

³² Rabušic, L. *Kde ty všechny děti jsou*, s. 201.

nevedou, avšak na druhou stranu zase nechtějí být sami, a tak dávají přednost těmto vztahům na jednu noc a v zásadě jim vyhovují.

Vztahy na dálku se dle Tomáška mohou často jevit jako víkendová manželství, avšak klíčovým rozlišujícím znakem v případě vztahu na dálku je možnost udržování a prodlužování romantické fáze vztahu, která s sebou může nést i jistou otevřenost vztahu.

Otevřené vztahy jsou další kategorií vztahu singles, která se v Tomáškově výzkumu jevila jako nejčastější. U otevřených vztahů je však nutno rozlišit, zda se otevřenými staly již na počátku vztahu, nebo až v průběhu. Pokud se tak stalo v průběhu, často se jedná o neustále koloběhy rozcházení se a „scházení“. Dle výpovědí některých respondentek je patrné, že muž si zvykl, že ve svých primárních partnerkách má oporu a jistotu, možná proto se s nimi rozešel, jelikož chtěl zažít něco jiného. Avšak po čase se vrací k „jistotě“. Ženy si pak často myslí, že nyní je to už napořád, že si vyzkoušel, pobavil se a nyní už zůstane s nimi, vezme si je a bude to vztah nejlépe až do smrti. Bohužel po čase zjistí, že se vše opakuje a dostávají se tak do nekonečného kolotoče.

Otevřené vztahy, které jsou tak nastaveny už od začátku, jsou postaveny na tom, že se dva lidé berou jako primární vztah (pokud jsou fyzicky spolu), avšak pokud jeden z nich někde potká „nárazovku“, není to bráno negativně a ani jako důvod k žárlení či rozchodu. Partneři mají hranice vztahu posunuty, do vztahu jdou s vědomím, že patrně nebudou po dobu vztahu jedinou/jediným partnerem svého vyvoleného.

Nakolik je vztah brán jako otevřený je individuální. Variantou otevřených vztahů může být i vztah tolerantní, který je spíše založen na záměrné neinformovanosti. Z výpovědi respondenta je patrné, že se záměrně přítelkyně neptá, kam jde, s kým a kdy přijde. Možné „úlety“ toleruje a nepídí se po nich.

Přítel/kyně do nepohody je dalším typem vztahu, jehož název jasně signalizuje jeho fungování. Prakticky se jedná o to, že muž nebo žena mají svého kamaráda/kamarádku, s kterou/kterým si rozumí více než s ostatními, mohou se jí/jemu svěřit, navzájem se chápou, rozumí si, a tak se v případě potřeby schází. Ne všichni respondenti mají tento vztah založený čistě na sexuální bázi, našli se i ti, kterým jde o porozumění a je jim spolu dobře. Avšak všichni si uvědomují, že se

nejedná o dlouhodobý vztah s budoucností, protože si jsou navzájem spíše přáteli, „pomocníky v nouzi“.

Alternativní formou vztahů singles je dle Tomáška „hra na dokazování si“. Tuto formu přesně popisuje jedna z respondentek, a to jako neustálé dokazování sama sobě, že je žádaná, že o ní mají muži zájem, a kdyby ona chtěla, tak by vztah mohl být. Tato forma vztahu probíhá tak, že v okamžiku, kdy se jí nějaký muž ozve, dá jí najevo svou náklonnost, dochází u ní k rapidní změně a o případný vztah ztrácí zájem, neboť účel byl splněn: dokázala si, že o ni muž stál. Sama přiznává, že ono neustálé dokazování si své žádanosti v normálním vztahu nahrazuje partner.

Někdy se singlovství a chybějící vztah muže nebo ženy (v tomto případě častěji ženy) obrací na rodinu a snaží se tak jejím prostřednictvím kompenzovat svoji samotu. Četné příklady se objevují u svobodných, rozvedených nebo ovdovělých matek, které se upnou na své děti a tráví s nimi čas, který by jinak trávily se svými partnery. Existuje řada zástupných rolí, kterými si lidé kompenzují svoji samotu: mohou to být projevy v uměleckých oblastech, v oblastech hudby, často lidé záměrně tráví v práci celý den atd. Jedna z únikových forem, která se objevuje dle mého názoru spíše u mužů, je trávení času v restauracích a barech, kde se setkávají často s lidmi, kteří jsou také single, a tak mají pocit „normality“.

Výše zmíněné vztahy jsou dle Rabušice³³ typické pro kategorii lidí ve věku 20-30 let, jejichž nově vymezená životní etapa je označována jako post-adolescence. Je otázkou, zda se tyto alternativní vztahy v budoucnosti ukážou jako vztahy post-adolescentů, kteří pouze odkládají vstup do manželství a prodlužují si tak svou fázi mládí, nebo zda se jedná o permanentní alternativy k tradičním vztahům, které se budou uplatňovat souběžně s tradičními, a nebude se již jednat o vztahy typické pouze pro fázi post-adolescence. Všechny tyto formy vztahů naznačují, že dochází k pomalému rozvolňování manželského soužití. V žádném případě ale nemůžeme říci, že se manželská instituce a s ní i rodina rozpadá. Manželství a rodina se jako každá sociální instituce vyvíjejí a reagují na současné kulturní a ekonomické podmínky a pokud se lidé rozhodnou neuzavírat sňatky, žít osamoceně a bez dětí, je třeba to respektovat.

---

³³ Rabušic, L. *Kde ty všechny děti jsou*, s. 203.

Rabušic uvádí příklad, kdy „vývoj celé situace má svou logiku. Například nesezdané soužití se zdá nevyhnutelným jevem v situaci, kdy dobře živená, a tudíž i rychle pohlavně dospívající mladá generace díky permissivním sociálním normám začíná zahajovat svůj sexuální život v poměrně časném věku. Jenže doba její adolescence se díky delší přípravě na zaměstnání i obou pohlaví prodlužuje, antikoncepční prostředky dokáží spolehlivě ochránit před nechtěným těhotenstvím, vzrůstající rozvodovost způsobuje, že poměrně značný podíl dětí ve svém životě zažívá traumatizující období rozpadající se rodiny, takže je logické, že mladí lidé vstupují do manželství váhavěji.“³⁴ Navíc je logické, že v životním cyklu této generace vznikají určité „mezistavy“, které vyplňují prostor mezi pohlavní zralostí a dospělostí v tradičním slova smyslu (založení vlastní domácnosti, rodiny). Pokud se na všechny tyto události díváme na časové ose, zjistíme, že mezi zahájením sexuálního života a sňatkem je dlouhé období, které někdy čítá i deset let. Zdá se proto, že nesezdané soužití a jiné formy jsou tak logickým důsledkem této životní fáze.³⁵

Tabulka č. 3: Typické životní fáze současných mladých lidí v České republice

sex. zralost	zahájení sex. života	první sňatek
	nesezdané soužití	
12 let	16-18 let	25-28 let

Zdroj: Rabušic, upraveno

³⁴ Rabušic., L. 2001. *Kde ty všechny děti jsou*, s. 204.

³⁵ Tamtéž, s. 204.

1. 1. 4 Výhody a nevýhody života singles

Životní styl singles s sebou přináší mnohé výhody, současně ale také nevýhody oproti klasickému manželství. V následující tabulce se pokusím shrnout výhody singlovského životního stylu a současně manželství. Tabulka je převzata z výzkumu Marcela Tomáška, který se nechal inspirovat socioložkou Nijole Vaicaitis Benokraitis.

Tabulka č. 4: Výhody manželství a výhody singlovství

Výhody manželství	Výhody singlovství
Společnost druhého /vyhnutí se samotě/	Soukromí, žádná omezení, nezávislost
Věrný sexuální partner	Různé sexuální zkušenosti
Láska, emocionální spřízněnost, až závislost	Možnost změny, otevřenost změnám v životním stylu
Sdílení společných zájmů a koníčků	Setkávání se s novými přáteli s různorodými zájmy
Sdílení výdajů	Finanční a ekonomická autonomie
Souhlas s usazením se a dětmi	Osvobození se od starostí starat se o partnera nebo o děti
Stát se součástí něčeho většího, než jsi sám/sama	Základní potřeba nezávislosti

Zdroj: Tomášek (adaptováno z Benokraitis)³⁶

I přes výhody, které singlovský životní styl přináší, bere většina singlů tento stav za přechodný a do budoucna připouští možnost žít s někým v trvalém partnerském vztahu, oženit se a založit rodinu. Nezávislost, minimální zásahy do soukromí, téměř nulové kompromisy a finanční autonomie jsou hlavními lákadly pro život ve stylu singles. Mnohým z nich se velice zamlouvá možnost

³⁶ Benokraitis, N. V. *Marriages and Families: Chance, Choice and Constrains*. New Persey: Prentice Hall, 2002, s. 195 dle Tomášek, M. In Mareš, P.: *Modernizace a česká rodina*. Brno: Barrister a Principál, 2003, s. 231

nezávazných vztahů na jednu noc, i když se najdou i tací, kteří takto řeší svou vlastní osamělost a v zásadě s tímto „typem partnerství“ nesouhlasí a vesměs jen čekají na okamžik, kdy se objeví vhodný partner a s ním pak budou moci žít jako „normální“ partnerská dvojice.

Otázkou výhod a nevýhod života singles se zabývala i novozélandská organizace Relationship Services Whakawhanaungatanga (dále RSW), jež provedla v listopadu roku 2004 výzkum, při kterém se ptala 1000 respondentů na jejich partnery, život, vztah k rodičům, dětem a hlavně na jejich zkušenost se životem single. Leckdo by mohl namítat, že se jedná o novozélandský výzkum, ne český, tudíž bychom jej mohli považovat za nesměrodatný, avšak já se domnívám, že uvedené odpovědi by se s největší pravděpodobností objevily i v Čechách nebo celé Evropě, a tak jej můžeme považovat za vhodnou sociologickou analýzu fenoménu singles.

Tabulka č. 5.: Negativní stránky života singles dle nich samotných

Nejsem tak sexuálně aktivní, jak bych chtěla	50%
Není to nikdo, kdy by byl hlavní osobou mého života	42%
Jsme bez partnerova příjmu	38%
Společnost negativně hodnotí můj status	38%
Nemůžu se zúčastňovat akcí, které jsou určeny pro páry	37%
Musím všechno plánovat sám/sama	37%
Nikdo mi nepomůže s domácími pracemi	32%
Nikdo se o mě nepostará, když potřebuji	29%
Cítím se neatraktivní	25%
Nemůžu mít a vychovávat své vlastní děti	16%
Strachuji se a mívám pocit zranitelnosti	16%

Musím hledat vhodné lidi pro společné bydlení	14%
Nejsou žádné negativní stránky života singles	12%
Nikdo mi nepomáhá vychovávat moje děti	8%
Osamělost	8%

(počet respondentů 348)

Zdroj:RSW

Tabulka č. 6: Pozitivní stránky života singles dle nich samotných

Čas a prostor pro sebe	45%
Možnost kontrolovat své finance	43%
Možnost vybrat si životní styl, který mi vyhovuje	40%
Možnost dělat věci, které mě napadnou	36%
Je to životní styl, který reflektuje mé hodnoty	31%
Čas na vznik a rozvoj přátelství	30%
Mohu se více soustředit na děti	29%
Důvěra v sebe sama, ve své síly	28%
Méně kompromisů	23%
Cítím se bezpečnější, mám větší jistotu	23%
Můžu se více soustředit na kariéru	14%

(počet respondentů 348)

Zdroj: RSW

(upraveno)

Z výše uvedených výsledků je patrné, že singles nejvíce oceňují svou nezávislost a individualitu, možnost řídit sám sebe, svůj životní styl i společenské aktivity.

Přesto ale téměř polovina dotazovaných shledává negativa v nepřítomnosti osoby, která by byla osou jejich života, jejich partnerem, s čímž je spojený i nedostatek sexuální aktivity. Na poslední příčce nacházíme i negativně hodnocenou osamělost, z čehož můžeme soudit, že i u těchto respondentů může být stav jejich singlovství přechodnou (možná i nedobrovolnou) fází jejich života.

1. 2 Singles – historie a současné vymezení v České republice

V následujících kapitolách se budu zabývat problematikou singles v České republice. Zaměřím se na hlavní vývojové tendence života singles, na problém sňatečnosti a v závěru zmíním výzkum Marcela Tomáška na téma singles v České republice.

1. 2. 1. Historický pohled

Jak už bylo zmíněno výše, negativní konotace života bez partnera (u nás často označována pojmy „starý mládenec“, „stará panna“) byla pro české prostředí typická. Jinak tomu bylo dle Krále³⁷ v anglo-americké kultuře, ve které se již v osmnáctém století objevoval termín *spinster*, tj. neprovdaná, bezdětná žena. Tento termín byl oficiálně používán pro dlouhodobě samostatně žijící ženy a neasocioval žádné negativní konotace. Negativní konotace se začaly spojovat až s pojmem *old maid*, tj. stará panna. Tento termín asociuje osobní prohru, selhání ženy, která si nebyla schopná nalézt partnera a založit s ním rodinu. Často tento termín poukazuje i k malé atraktivitě ženy, jejíž vzhled může být další možnou překážkou při hledání partnera. Dle Curran, Renzetti³⁸ tato žena zápolí s osamělostí, zoufale se snaží nalézt partnera, s kterým by mohla založit rodinu než „dotikají“ její biologické hodiny.

V devatenáctém století odcházely mnohé mladé dívky z nižších společenských tříd do měst, kde pracovaly jako služebné. Docházelo tak k tomu, že se na delší dobu vzdálily od rodiny a domova a žily osamoceně v rodině, ve které sloužily. Vzhledem k jejich takřka nulovému volnému času bylo velice obtížné nalézt si partnera ze stejné sociální vrstvy, a tak často po dobu své služby zůstávaly svobodné. Tehdejší doba nedovolovala ani tu variantu, že by si muž z vysoce společensky postavené rodiny vzal dívku z třídy nižší, ba dokonce jejich služebnou. V této době převládaly tzv. sňatky z rozumu, na kterých měli podíl spíše rodiče než

---

³⁷ Král, V. *Single ženy současnosti: kvalitativní výzkum*, s. 9.

³⁸ Curran, D. J., Renzetti, C. M. *Ženy, muži a společnost.*, s. 245.

budoucí manželé, přičemž dle Montoussého³⁹ byl sňatek spíše pragmatickým aktem, který odrážel ekonomickou nebo sociální nutnost. Postupem času je uzavření manželství spojováno se svobodnou volbou partnerů, je založeno na lásce, a dochází tak k triumfu sňatku z lásky. Pokud se objeví rozdíl v bohatství obou partnerů, signalizuje pak těsný vztah nezištné lásky a následného sňatku.

Pokud mají být muž a žena ve sňatku šťastni, musí mít dle Singlyho⁴⁰ pocit, že si partnera vybrali sami bez vlivů rodiny. Snížením rodinné kontroly nad sňatečností má vliv např. na zrušení vdávání dcer dle pořadí, tj. od nejstarší po nejmladší, a tak se nejmladší dcera může vdát jako první, a nemusí se obětovat čekáním, než se vdají starší sestry. Stejně tak má pokles rodičovského dohledu vliv na rozšíření oblastí, ze kterých partneři pocházejí. Singly tento jev sledoval ve Francii mezi lety 1914 a 1959 a zjistil, že ve zmíněném období pocházelo 28% partnerů ze stejného okresu, později pak toto procento kleslo na 18%. Výše uvedené hodnoty ukazují, že oblast původu partnera se sice rozšířila, ale ne příliš, protože jakékoli seznámení a případný vztah je založen na nezbytném minimu možností k setkání, což by nedovolovalo větší vzdálenosti mezi jednotlivými oblastmi. Od dvacátého století tak dochází k tomu, že ženy a muži si vybírají své protějšky dle sociální a kulturní podobnosti.

Montoussé⁴¹ zmiňuje také místa a okolnosti seznámení. Ve 20. letech 20. století se dvě třetiny budoucích manželů setkávali na kulturních akcích, jako byly např. plesy. V 70. letech došlo k výraznému poklesu a ples jakožto místo seznámení se snížilo na pouhou třetinu. Dnes se budoucí partneři seznamují hlavně v práci, ve škole, při volnočasových aktivitách, znevýhodněné sociální kategorie pak v restauracích, plesech, na různých oslavách. Montoussé zmiňuje i to, že páry sice stále častěji prohlašují, „že důvodem k uzavření sňatku je láska, což, jak se zdá, nekoresponduje zcela s homogamním charakterem sňatků. Vysvětlení však lze hledat v aspektu místa a okolnosti seznámení – různé sociální kategorie nenavštěvují tatáž místa. Podle M. Bozona stojí za fenoménem homogamie skutečnost, že místa potenciálního seznámení jsou sociálně segmentována.“⁴²

---

³⁹ Montoussé, M. *Přehled sociologie*, s. 291.

⁴⁰ Singly, F. de. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, s. 62.

⁴¹ Montoussé, M. *Přehled sociologie*, s. 291.

⁴² Tamtéž, s. 288.

Šedesátá léta dvacátého století s sebou přinesla větší možnosti ve vzdělání a následně i zaměstnání žen, které se postupně stávají mnohem méně ekonomicky i sociálně závislé na mužích než v dobách dřívějších. Dle Bartošové⁴³ je v západních společnostech změna v reprodukčním chování mladých lidí reflektována již od 70. let dvacátého století. V České republice se tento model začal plně prosazovat až v 90. letech dvacátého století, do té doby u nás fungovalo spíše tradiční pojetí rodiny, kdy se dívky vdávaly relativně mladé (často okolo dvacátého roku věku) a brzy se svými partnery zakládaly rodinu. Tento jev byl podmíněn tehdejší celkovou společenskou situací a bylo jakousi „normou“ oženit/vdát se a mít rodinu. Do 90. let 20. století u nás tedy podle Tomáška⁴⁴ převládal model tradiční rodiny, kdy se partneři brali relativně mladí a často odcházeli od svých rodičů přímo do svých nově zakládaných rodin nebo zůstávali se svou rodinou v domě svých rodičů. S transformací společnosti ze socialistického společenského pořádku do zcela odlišného volně tržního demokratického systému pak dochází k růstu nesezdaných soužití a životu singles.

Je však nutno podotknout, že do 90. let ne všichni vstoupili do svazku manželského ve výše uvedeném věku, objevovaly se i osoby (i když jich bylo mnohem méně v poměru s jejich vdanými/ženatými vrstevníky), které žily v nesezdaném soužití nebo ti, co praktikovali otevřenější formy vztahů. Tento jev se pozvolna začal objevovat v 70. a 80. let, kdy se začínají objevovat jednočlenné domácnosti u osob mladších 30 let, avšak mnohdy se jednalo o nedobrovolný stav, a tento způsob života nebyl příliš častý.⁴⁵

V současné době vznikají různé alternativní domácnosti k těm, které byly typické pro období před politickým převratem. Jedná se o specifické domácnosti, které sestávají ze soužití několika přátel v jednom pronajímaném domě nebo bytě a dochází ke vzniku „tzv. městských kmenů, které odrážejí multikulturní otevření současné společnosti (...).“ Hovoří se o „osobách uplatňujících flexibilní a naplňující kariéru často v kulturních nebo počítačových a informačně-technologických odvětvích s rozostřenými hranicemi mezi zábavou a prací (...).“⁴⁶

---

⁴³ Bartošová, M. *Životní dráhy prvorodiček po třicítce: proč mít dítě později?*, s. 2.

⁴⁴ Tomášek, M. *Konec tradiční rodiny?*, s. 1.

⁴⁵ Tomášek, M. Singles ve světle měnících se typologií a definic: k aktuálně probíhajícímu výzkumu. In Mareš, P. et al. *Modernizace a česká rodina*, s. 226

⁴⁶ Tomášek, M. *Naše blízké vztahy a společenské demokratizační změny. K novému chápání zdrojů integrace a reprodukce společnosti po roce 1989.*

Tento typ soužití poskytuje jedincům tzv. městského kmenu pocit rádobý rodinné sounáležitosti a pohody.

Život ve společných domácnostech je typický i pro řadu studentů a absolventů univerzit. Zde můžeme hovořit o konceptu post-adolescence, který se nejčastěji objevuje u osob ve věku 18 až 29 let. Zde dochází k tomu, že jedinci přestávají být ekonomicky závislí na svých rodičích, již pracují (s možností kariérního růstu), živí se sami, ale na druhou stranu si ponechávají výhody, které jim přinášela adolescence, a to např. nevázanost v oblasti vztahů a bydlení.

Montoussé zmiňuje i vztah pohlaví-vzdělání-partner, na který upozorňuje F. de Singly: „F. de Singly říká, že v současnosti žijí osaměle spíše muži v dolní části společenského spektra a zemědělci, což je způsobeno omezeními, která klade venkovský způsob života, a také tím, že ženy sňatek častěji považují za způsob, jak dosáhnout sociálního vzestupu. Nejméně sňatků naopak uzavírají ženy s dobrým vzděláním z nejvyšších sociálních vrstev. Podle F. de Singlyho tu sňatek jako strategie sociálního vzestupu ztrácí význam (lze jej dosáhnout budováním kariéry).“⁴⁷

Dnes „se tradiční rodina stává uspořádáním života spíše jen u menšiny lidí v České republice. (...) Post-socialistická realita vedla ke korekci neobvyklé míry sňatečnosti, tak jak byla charakteristická pro normalizační fázi reálného socialismu (...) a přinesla s sebou ústup normalizačního modelu rodičovství s ohledem na rozšíření možností seberealizace mimo soukromí rodin a určitou pluralizaci životních stylů v oblasti partnerských vztahů.“⁴⁸ Singlovství se tak dle Tomáška⁴⁹ stává životním stylem, jenž je součástí hlubší společenské změny, která se odehrává v oblasti partnerských vztahů a reprodukce. Přesto je důležité zmínit Singlyho, který tvrdí, že „rodina nezmizela. (...) „Já“ dnes převažuje nad „my“, ale „já“ nevyžaduje zánik manželství nebo rodiny – právě naopak. (...) Celibát zůstává částečně stále handicapem, protože skutečnost, že člověk nežije manželským životem, může být v očích druhého vykládána jako nedostatek lidskosti, nebo jako příliš silné zaměření na společenský úspěch.“⁵⁰ Dle Singlyho⁵¹ tak člověk přikládá

---

⁴⁷ Montoussé, M. 2005. *Přehled sociologie*, s. 289.

⁴⁸ Tomášek, M. 2007. *Konec tradiční rodiny*, s. 1.

⁴⁹ Tamtéž, s. 1.

⁵⁰ Singly, F. de. 1991. *Sociologie současné rodiny.*, s. 91.

⁵¹ Tamtéž, s. 91.

větší význam uznání své vlastní existence druhými lidmi, avšak stále potřebujeme stabilního a pro nás významného člověka.

1. 2. 2 Druhá demografická tranzice

Při sledování fenoménu singles nemůžeme opomenout jednotlivé demografické aspekty, které se změnou sňatkového i reprodukčního chování souvisí. Změna, která provází západní Evropu od šedesátých let, je označována jako druhá demografická tranzice a je spojována s rokem 1965.⁵² Druhá demografická tranzice je založena na hodnotách individualismu, důraz je kladen na sebenaplnění, seberealizaci jedince a na jeho práva. Mezi rysy, kterými se vyznačuje, patří posun od manželství k nesezdanému soužití, posun od antikoncepce jako ochrany před nechtěným početím k antikoncepci, která umožňuje sebenaplnující volbu, zda dítě vůbec mít a kdy ho mít. Jedná se také o změnu v chápání života ve složení partnerská dvojice a dítě (dříve bylo dítě středobodem zájmu rodičů), s čímž souvisí přeměna uniformní formy rodiny a domácnosti k pluralitním formám domácností a rodin. To, co se skrývá za těmito posuny, označuje jako obrovskou hodnotovou proměnu, která souvisí se změnou vztahu k sexu, avšak nejedná se o pouhý sexuální hédonismus.⁵³

Celkové změny západních společností směřovaly do nové fáze ekonomického vývoje – postindustrialismu, mladá generace v mnohem větší míře navštěvuje střední a vysoké školy, žije v městských a příměstských oblastech a mění se chápání obsahu manželství. Jako hlavní prvek, který tuto populační proměnu spustil, byla tzv. druhá antikoncepční revoluce, která nastala v 60. let a definitivně oddělila sex od těhotenství, ženy tak odstranily strach z nežádoucího početí a vrátit se mohla radost ze sexu.⁵⁴

---

⁵² První demografická tranzice probíhala v polovině 18. stol. a byla spojována s otázkou plodnosti. Snížila se úmrtnost dětí, ženy tedy nemusely rodit tolik dětí a vznikla otázka, jak řídit reprodukci, jak se vyhnout nadměrnému počtu dětí, které často brzdily sociální vzestup rodiny. Důležitým prvkem je, že společnost omezování velikosti rodiny přijala jako významnou hodnotu.

⁵³ Rabušic, L. *Kde ty všechny děti jsou*, s. 177-178.

⁵⁴ Rabušic, L. *Kde ty všechny děti jsou*, s. 184.

Součástí druhé demografické změny bylo vedle výše uvedeného také posun, resp. oddálení prvního sňatku, který je nahrazován nesezdaným soužitím, objevují se i další alternativní formy k manželství, zvyšuje se věk prvorodiček, v závislosti na věku se snižuje počet dětí a současně se objevuje i dobrovolná bezdětnost.⁵⁵ Právě otázkou sňatečnosti u současných mladých lidí se budu zabývat v následující kapitole.

1. 2. 3 Sňatečnost neboli proměny sňatkového chování

Změny ve sňatkovém a reprodukčním chování souvisí s transformací české společnosti v 90. letech 20. století, kdy se ukazují možnosti, které byly dosud pro většinu mladých lidí nedosažitelné. Nabízí se možnost cestovat, podnikat, zvyšuje se možnost univerzitního vzdělání, jež bylo ještě do roku 1989 ovlivněné kádrovým profilem rodičů studenta. Dnešní mladá generace má možnost volby, jak se připravit na povolání, kam se po škole uchýlit.⁵⁶ To všechno jsou faktory, které ovlivňují vstup mladých lidí do manželství a založení rodiny.

Tradiční vzorec cesty manželství a vzniku rodiny představuje Rabušic⁵⁷ několika fázemi: jedná se o fázi lásky, na kterou navazuje fáze chození /námluv/, poté svatba, pravidelný sex a děti. Sňatek v současné společnosti není nutnou podmínkou pravidelného sexuálního života, často bývá vynecháván a lidé spolu žijí v různých formách nesezdaného soužití. V posledních letech dochází i k absenci fáze „chození spolu“, lidé se často po krátkém seznámení k sobě sestěhují a rovnou spolu začínají žít. Okamžik nesezdaného soužití byl dlouhou dobu typický pro osoby, které se rozvedli, našli si nového partnera, s kterým po určitou dobu žili než se rozhodli k novému sňatku. Postupem času přestala být kohabitace společensky sankcionována, rozvedení se do nového sňatku už tak často nehrnuli a kohabitace se objevuje i u lidí, kteří ještě do manželství nevstoupili.

---

⁵⁵ van de Kaa, D. J. Options and Sequences: Europe's Demographic Patterns. In *Journal of the Australian Population Association*, 14 (1), s. 10 dle Rabušic, L. *Kde ty všechny děti jsou*, s. 184.

⁵⁶ Fialová, L., Kučera M. et al. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*, Praha: Sociologické nakladatelství, s. 45.

⁵⁷ Rabušic, L. *Kde ty všechny děti jsou*, s. 195.

Rabušic definuje tedy čtyři základní podoby nesezdaného soužití:

- ❖ soužití porozvodové: objevuje se u partnerů, kteří jsou již rozvedení, fungují společně v jedné domácnosti a do budoucna už většinou nepřemýšlí o sňatku, lidově řečeno tito lidé žijí „na hromádce“
- ❖ soužití snoubenecké: předpokládá, že se partneři v budoucnosti vezmou, tento druh soužití je moderní variantou cesty do manželství (můžeme jej označit jako „manželství na zkoušku“ a často je tak označováno)
- ❖ soužití dočasné: objevuje se u dvou mladých lidí, kteří teprve začínají svou milostnou a sexuální dráhu a nepomýšlejí na sňatek, tento typ soužití nahrazuje fázi v tradičním vzorci „chození spolu“; někdy se tento typ kohabitace může objevit i u rozvedených jedinců, kteří po rozvodu nechtějí zůstat sami – kohabitace může končit v manželství nebo se může rozpadnout, často pak následuje soužití s jiným partnerem
- ❖ soužití namísto manželství: týká se hlavně mladých lidí, kteří jsou rozhodnutí neuzavřít sňatek, jedná se o formu rozvinutého skandinávského typu, v němž se mohou narodit děti.

Nesezdané soužití je individualizované, orientované na seberealizaci každého z partnerů, umožňuje pocit individuální svobody, osobní identity. Proto je možná v poslední době natolik oblíbené a často praktikované.⁵⁸

Přesto ale nelze vytvářet katastrofické scénáře o zániku rodiny, nesezdaná forma soužití je alternativou k manželství a mnohdy jejím „předchůdcem“, mnoho mladých lidí instituci sňatku nezavrhuje a do budoucna připouští. Milan Kučera⁵⁹ zjišťoval (šetření se konalo v roce 1997), jaké životní plány mají mladí svobodní muži a ženy (věkové rozmezí 18-30 let) v následujících několika letech. Na předních příčkách u mužů se objevil „plán věnovat se svým zájmům a koníčkům společně s představou získání dobrého postavení v zaměstnání. U žen bylo jen s nevelkým rozdílem pořadí obrácené. Na třetím místě se u obou pohlaví objevil shodně sňatek a v souvislosti s ním také odpověď 'mít děti'. I když nebyla položena doplňující otázka na časové pořadí osobních zájmů a založení rodiny, je zřejmé z odpovědí na další otázky průzkumu, že mladí lidé dávají časovou přednost

---

⁵⁸ Rabušic, L. *Kde ty všechny děti jsou*, s. 197.

⁵⁹ Fialová, L., Kučera M. et al. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*, s. 40.

získání dobrého pracovního postavení, což se dá považovat za uvědomělý předpoklad přípravy na manželství a rodičovství.“⁶⁰

Vstup do manželství je tedy životním plánem pro téměř 90% dotázaných mladých lidí, avšak v nejbližších letech jej hodlá uzavřít jen necelá pětina dotázaných (spíše třetina). Další třetina odpověděla „spíše ne“ a 17% „určitě ne“, přičemž není zřejmé, zda jde o odmítnutí sňatku vůbec, nebo jen o jeho odložení na horizont několika dalších let. Poměrně nízký počet respondentů s plánovaným sňatkem může být ovlivněna i tím, že značná část uvažovala nejprve o nesezdaném soužití, po kterém by pak následoval sňatek.⁶¹

Dana Hamplová⁶² se pak zabývala dalšími způsoby života, které dnešní mladí lidé preferují. Přičemž vycházela z předpokladu, že nesezdané soužití můžeme rozdělit na dva typy, tj. soužití chápané jako zkouška před případným sňatkem a soužitím jako celoživotní strategií. Údaje, které potvrzuje následující tabulka, vypovídají, že 90% dotázaných chce do manželství vstoupit, i když většina až po tom, co si společné soužití vyzkouší. Nesezdané soužití tedy současní mladí lidé chápou jako přechodný stav „chození“ před uzavřením manželství. Dá se tedy předpokládat, že se celoživotní nesezdané soužití výrazně nerozšíří a nestane se rovnocenným k manželství, nelze jej tedy považovat za významnějšího konkurenta manželství. Další typem života pak byla čistě individualistická strategie, která zahrnuje život bez stálého partnera, k níž se přihlásil jen velice malý počet respondentů.

Tabulka č. 7: Způsob života současných mladých lidí z hlediska partnerského typu života.

Skladba odpovědí na otázku „Kterou z následujících možností považujete pro svůj život za nejlepší?“ (v %)

Způsob života	Celkem	Muži	Ženy
Bez stálého	2,2	3,8	0,6

⁶⁰ Fialová, L., Kučera M. et al. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*, s. 40.

⁶¹ Tamtéž, s. 40.

⁶² Tamtéž, s. 68.

partnera			
Nesezdané soužití	9,0	10,8	7,3
Na zkoušku – sňatek	68,2	66,5	69,9
Manželství	20,6	18,9	22,2
Celkem	100,0	100,0	100,0

Zdroj: Hamplová

Z výše uvedeného však vyplývá, že svou popularitu ztrácí tradiční manželský svazek. „Mladí lidé si vytvořili nový ideál partnerského vztahu: nejprve spolu žijí a sňatek uzavřou teprve později. Impulzem ke vstupu do manželství je pak často těhotenství ženy nebo alespoň rozhodnutí mít dítě.“⁶³

Na výše doložené změny úrovně a struktury sňatečnosti (s kterou souvisí i porodnost) mají velmi výrazný vliv tři negativní ekonomičtí činitelé, mezi které řadí Milan Kučera⁶⁴ především finanční nedostupnost bytů pro mladá manželství, vzestup životních nákladů po narození dítěte a neustálá rostoucí hrozba nezaměstnanosti. Odklad uzavření manželství a zakládání rodiny je pak výrazem opatrnosti a zodpovědnosti, přičemž je nutno do budoucna počítat s tím, že k realizaci těchto životních plánů bude docházet pozdě, nebo že k nim nemusí dojít vůbec.

Ivo Možný⁶⁵ jako jednu z možných příčin, díky kterým dochází k poklesu sňatečnosti, uvádí změnu v chápání samotného procesu vstupu do manželství. V tradičním pojetí byl manželský pár spojen sňatkem, jeho trvalost byla garantována transcendencí: Co Bůh spojil, člověk nerozdělí. S rozpadem tradičních společností a postupující industrializací se postupně ztrácí význam manželství jako něčeho posvátného a pomalu se mění v občanskou smlouvu. I vliv vysoké rozvodovosti, která se od roku 1950 zvýšila z 15% na cca 50% v roce 2004, může být jistým faktorem, který nutí mladé lidi k větší odpovědnosti a zdrženlivosti před vstupem do manželství.

⁶³ Fialová, L., Kučera M. et al. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*, s. 169.

⁶⁴ Tamtéž, s. 135.

⁶⁵ Možný, I. *Rodina a společnost*, s. 267.

V závěru tedy můžeme konstatovat, že vliv druhé demografické tranzice (změna hodnotové orientace, sekularizace, individualizace) na rozšíření fenoménu singles je jednoznačný. Přesto ale hodnocení a pozice rodiny a manželství v životních plánech mladých lidí není na nízkém stupni jejich hodnotového žebříčku a většina z nich o vstupu do manželství a založení rodiny uvažuje. Okamžik jejich singlovství často berou za stav dočasný, i když se někdy může proměnit za trvalý, což se ovšem ukáže až během několika příštích let.

1. 2. 4 Singles v ČR - výzkum Marcela Tomáška

V této části své práce se pokusím shrnout výzkum Marcela Tomáška týkající se změn životních strategií, tj. prosazení singlovského životního stylu v České republice po roce 1989. Pokud nebude uvedeno jinak, budu v následující kapitole čerpat z Tomáškov⁶⁶ textu *Singles v České republice* – o aktuálně probíhajícím výzkumu z roku 2003 a poté z textu stejnojmenného autora, který je součástí publikace *Modernizace a česká rodina (2003)* Petra Mareš⁶⁷.

Cílem Tomáškov⁶⁶ výzkumu bylo zmapovat a odhalit motivace, racionalizaci a charakteristické životní strategie osob žijících bez partnera, snažil se vymezit základní typologie singlů a pokusil se vysvětlit změny v rodinném a reprodukčním chování po roce 1989. Jelikož kategorie singles je relativně různorodá (souvisí s kritériem, dle kterého definujeme singly, př. dosud nesezdaní; rozvedení, ovdovělí; vyloučení z manželského svazku – gayové, lesbičky atd.), zaměřil se na skupinu doposud nesezdaných, objektem jsou tedy mladí lidé, kteří žijí sami, dosáhli tedy ekonomické samostatnosti.

Tomášek zrealizoval 25 rozhovorů, přičemž věkové rozmezí dotázaných bylo v hranicích 25-33 let s výjimkou dvou respondentů, kterým bylo 24 let. „Projekt byl realizován prostřednictvím kvalitativního výzkumu metodou nestandardizovaných rozhovorů a následné analýzy. Respondenti byli nalezeni v zásadě čtyřmi způsoby: na základě kontaktu přes výzkumníkovy přátele a kolegy; prostřednictvím internetových seznamek (seznamka.cz, rande.cz), v kavárenských a restauračních zařízeních, v nich byly realizovány rozhovory, ze společnosti vyskytující se okolo respondenta, případně mezi náhodně oslovenými přítomnými a v neposlední řadě na základě kontaktu přes dřívější respondenty.“⁶⁸ Mezi základní tematické okruhy, kterých se rozhovor dotýkal, patřily: otázka po aktuálním stavu z hlediska partnerství (jak dlouho je sám/a, poslední partner, délka vztahu apod.), dále autor zjišťoval sociální a rodinné zázemí respondenta v světle jeho přístupu k partnerským vztahům (vzdělanostní a kariérní postup respondenta), dalším okruhem bylo zjištění vztahu jedince k manželství a singlovství, otázky

⁶⁶ Tomášek, M. *Singles v České republice – o aktuálně probíhajícím výzkumu*. 2003a, k dispozici na www.genderonline.cz/download/Rocnik04_3-4_2003.pdf

⁶⁷ Tomášek, M. *Singles ve světle měnících se typologií a definic: k aktuálně probíhajícímu výzkumu*. In Mareš, P. et al. *Modernizace a česká rodina*. Brno: Barrister a Principal, 2003.

⁶⁸ Tomášek, M. *Singles v České republice – o aktuálně probíhajícím výzkumu*, s. 6.

týkající se problému seznámování se, vztah práce a volného času, v závěru byl respondent tázán, zda bylo nějaký aspekt singlovství opomenut a jak si představuje svůj život za 3-5 let.

„Jako velice závažné téma ve vztahu k dlouhodobým vztahům a případnému založení rodiny z rozhovoru vyplynula problematika materiálních podmínek nezbytných k tomuto kroku.“⁶⁹ Většina dotázaných tak uvedla, že pokud materiálně nezajistí sebe a své bydlení, nebudou zakládat rodiny, neboť by jim to přišlo riskantní. Otázka bydlení se objevila i ve výzkumu Milana Kučery, ve kterém většina respondentů považuje vyřešení bytové situace (mít vlastní byt nebo bydlet samostatně) za nejdůležitější. Odpovědi na Kučerovu otázku, jak vyřeší tuto situaci, byly výrazně roztržité. Přesto ale ti, kteří se rozhodli koupit si vlastní byt či dům, se potýkají se stejným problémem, tj. finanční náročnost uvažovaných forem bydlení, přičemž vyhlídka na získání „svého“ je v rozmezí 5 až 10 let. Právě nemožnost získat vlastní byt či dům bez velkých finančních nákladů do cca tří let je možnou překážkou v odmítání sňatku a zakládání rodin. Je tedy možno říci, že pokud se realisticky podíváme na budoucí bytové podmínky mladých lidí, a to jak z hlediska časového, tak finančního, povede současná situace zřejmě k revizi jejich životních plánů, a to hlavně z hlediska časování sňatku a plánování narození dětí.⁷⁰

Představa o singlech jakožto lidech, kteří ochotně vymění vztah, manželství a rodinu za práci a kariéru se v Tomáškově výzkumu jeví jako stereotypní. Odpovědi, které vyzněly, indikovaly stabilní partnerský a rodinný život jako předpoklad úspěšně rozvíjené profesní kariéry. U jednoho z respondentů se objevil názor, že práce s maximálním nasazením, s pracovní dobou od rána do večera, je časově omezená a nelze tímto způsobem fungovat celý život.

Pokud se rozhovor dostal k tématu vztahů a partnerství, vyšlo najevo, že u velké části dotázaných, kteří byli vyhledáni na základě kritéria „ekonomicky samostatní/á a bez partnera“, je přítomná nějaká forma pravidelného nebo dlouhodobého vztahu, přestože sami sebe charakterizují jako single. Zmíněné vztahy byly na čistě sexuální nebo přátelské bázi a pro respondenty nejsou klasickým partnerským vztahem, který by vedl k uzavření sňatku a založení rodiny. „V tomto smyslu, vzhledem k tomu, že nemáme ještě vytvořenou specifickou

---

⁶⁹ Tomášek, M. 2003a. *Singles v České republice – o aktuálně probíhajícím výzkumu*, s. 6.

⁷⁰ Fialová, L., Kučera M. et al. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, s. 60.

typologii pro český transformační kontext, lze říci, že v rámci starší Staplesovy typologie by bylo zařaditelných mnoho z dosavadních respondentů účastnících se výzkumu. Právě typ open-coupled relationship v Staplesově typologii by mohl do jisté míry pokrýt tuto výraznou kategorii singles identifikovanou realizovaným výzkumem.⁷¹ Zdá se tedy, že mnoho singlů, ač se tak označují, samotni nejsou a dochází tak spíše ke vzniku alternativních forem k tradičním partnerským vztahům, tj. manželství a koabitace.

Vzhledem k velkému množství definic, které různí autoři zmiňují, jsem se rozhodla v následující /empirické/ části pracovat s pojetím singles jako s osobami, které patří do věkové kategorie cca 25-40 let, jsou svobodní a nežijí v nesezdaném soužití. Život bez partnera si zvolili sami nebo byli donuceni okolnostmi a jedná se buď o trvalý, nebo dočasný způsob života.

---

⁷¹ Staples, R. *The World of Black Singles: Changing Patterns of Male-Female Relationships*, Westport:Greenwood, 1981. dle Tomášek, M. *Singles v České republice – o aktuálně probíhajícím výzkumu*, 2003a, s. 6.

2. EMPIRICKÁ ČÁST

V předchozích kapitolách teoretické části jsem se zabývala základními charakteristikami, tezemi a výzkumy, které se týkají problematiky singles. V této části se budu zabývat otázkou, jaký obraz o singles nabízejí vybrané časopisy pro ženy a časopisy pro muže, zda se tento obraz liší, či nikoliv. Jako metodu jsem zvolila obsahovou analýzu, přičemž v následujících kapitolách pojednám o jejich základních teoretických východiscích.

2.1 Metodologie výzkumu

Obsahová analýza je tradiční metodou zkoumání obsahu, přičemž její počátky sahají do období druhé světové války. K jejímu přesnému definování pomohl v 50. letech Bernard Berelson, který ji definoval jako „výzkumnou techniku pro objektivní, systematický a kvantitativní popis zjevného obsahu komunikace.“⁷² Základním rysem obsahové analýzy je to, že vybrané jevy, jež se vyskytují v daném obsahu, kvantifikuje a posléze je řadí do zvolených kategorií. Výsledky jsou potom zpracovávány pomocí statistických operací.⁷³

Helmutem Scherer⁷⁴ metodu obsahové analýzy definuje jako kvantitativní výzkumnou metodu určenou pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, které vychází z vědecky podloženého kladení otázek. Pojem systematický znamená, že všechny mediální obsahy zpracováváme stejným způsobem, intersubjektivní popis pak vyjadřuje, že naše výsledky budou ověřitelné kýmkoli jiným a budou mít stejnou hodnotu. Cílem obsahové analýzy je kvantitativní popis obsahu mediálních sdělení.

---

⁷² Čábelová, L., Jiráček, J. et al. Praktický projekt Český rozhlas o České televizi. In Schulz, W., Sherer, H. et al: *Analýza obsahu mediálního sdělení*. Praha: Karolinum, 2004, s. 76

⁷³ Čábelová, L., Jiráček, J. et al. Praktický projekt Český rozhlas o České televizi. In Schulz, W., Sherer, H. et al: *Analýza obsahu mediálního sdělení*. Praha: Karolinum, 2004, s. 76

⁷⁴ Sherer, H. Úvod do metody obsahové analýzy. In Schulz, W., Sherer, H. et al: *Analýza obsahu mediálního sdělení*. Praha: Karolinum, 2004, s. 30.

Průběh každé analýzy je totožný a sestává z několika kroků. Dle Reifové⁷⁵ na počátku stojí výzkumné téma, které vychází z určité teorie, nebo se s ní setkává. Konceptualizační fázi zahajuje definování výzkumného problému, přičemž jeho nominální definice je pak transformována do stanovení konkrétních hypotéz. Operacionalizační fázi otevírá stanovení analyzovaného média, vybíráme základní soubor jeho obsahů. V této fázi dochází k operačnímu definování, které vede k vytvoření analytických kategorií. Další fází je plánování kódovacího procesu, kde je nutno nejdříve zvolit systém proměnných a hodnot, kterými se budeme zabývat, posléze vytváří kódovací knihu. Následně dochází ke sběru dat, jejich analýze a interpretaci výzkumu, která se odvíjí od verifikace/falzifikace počátečních hypotéz.

Nyní bych se pozastavila a konkretizovala některé z výše uvedených kategorií/kroků obsahové analýzy, přičemž budu vycházet z pojetí Helmuta Scherera.⁷⁶ Velice podstatným krokem je tzv. operacionalizace, která je založena na vymezení výběrového souboru šetření neboli na výběru jednotek, které připadají v úvahu pro analýzu. Výběr se provádí ve čtyřech oblastech, kdy se musíme rozhodnout, jaká média budeme rozebírat, jaké obsahy budeme ve vybraných médiích analyzovat, je nutno si stanovit časovou jednotku, tj. za jaké časové období budeme daná média sledovat, a je nutno si také určit mediované obsahové jednotky. Jde tedy o to, abychom uchopili výzkumné téma prostřednictvím konkrétních proměnných.

Okamžik kódování označuje Scherer jako činnost, při které mediované obsahy, které chceme analyzovat, identifikujeme a zaznamenáváme je pomocí kódů. Dochází zde ke dvojímu kódování – nejprve segmentujeme mediované obsahy na jednotlivé prvky, na kódovací jednotky, ty potom v druhé fázi popisujeme dle jasně stanovených kritérií. V případě mé obsahové analýzy se konkrétně bude jednat o tuto kódovací jednotku: Článek, text, který chápeme jako graficky ucelenou žurnalistickou jednotku s nadpisem, přičemž případný obrazový materiál k textovým příspěvkům nebude brán jako součást příslušného textu.

---

⁷⁵ Reifová, I. et al. *Slovník mediální komunikace*, s. 21.

⁷⁶ Sherer, H. Úvod do metody obsahové analýzy. In Schulz, W., Sherer, H. et al.: *Analýza obsahu mediálního sdělení*. Praha: Karolinum, 2004, s. 35-50.

V rámci kódování podle Scherera⁷⁷ rozlišujeme dva typy proměnných: identifikační proměnnou, která slouží pouze k identifikaci příspěvků, umožňuje zpětně dohledat už analyzované texty. Druhým typem jsou pak analytické, obsahové proměnné, které slouží k zodpovězení zadaného tématu a jsou z části formulovány jen abstraktně, je proto nutné je zkonkretizovat, podrobit operacionalizaci. Oba typy proměnných se pak objevují v kódovací knize, která slouží jako pracovní návod, dokumentace pracovních postupů, dává možnost nahlédnutí do analýzy i dalším zájemcům.

Při analýze se charakteristiky každé kódovací jednotky převedou pomocí kódovací knihy do číselných hodnot, ty se potom zanesou do záznamového archu a posléze dochází k jejich zpracování, interpretaci a vyhodnocení.

---

⁷⁷ Sherer, H. Úvod do metody obsahové analýzy. In Schulz, W., Sherer, H. et al: *Analýza obsahu mediálního sdělení*. Praha: Karolinum, 2004, s. 35-50.

2. 2 Charakteristika periodik

Pro svou analýzu jsem si vybrala dvě současná periodika, a to časopis Harper's Bazaar, který je primárně určen pro ženy a časopis Maxim, který je určen pro muže. Výběr těchto periodik byl záměrný, neboť obě jsou určena pro relativně stejného recipienta (stejná věková kategorie okolo cca 30 let, stejná společenská vrstva, tj. muži a ženy spadající spíše do střední a vyšší třídy), zabývají se podobnými tématy, např. módou, vztahy (na množství jednotlivých témat hraje samozřejmě vliv, zda se jedná o časopis určený mužům či ženám), jsou v podobné cenové relaci a oba patří mezi měsíčníky.

2. 2. 1 Časopis Harper's Bazaar

Časopis Harper's Bazaar patří k prestižním a relativně drahým časopisům v České republice. Můžeme jej nalézt i v zahraničí, neboť spadá do sféry mezinárodních periodik. Jeho šéfredaktorkou je Barbara Nesvatbová. V současné době jej můžeme nalézt i na internetu, kdy jeho prezentaci zaštiťuje deník www.super.cz, jehož šéfredaktorkou je Markéta Hellingerová. Internetová verze časopisu však nezastřešuje pouze tento časopis – můžeme zde nalézt velké množství textů i z dalších periodik určených pro ženy, přičemž jednotlivé texty jsou řazeny dle data vydání článku a pro čtenářku jsou primárně viditelné nadpisy, název periodika, z kterého je text vybrán, je až v závěru textu, a to u podpisu autora daného článku.

Harper's Bazaar nalezneme na novinových stáncích jedenkrát za měsíc, vychází samostatně a v současné době za něj kupující zaplatí 59,- Kč. Je vydáván nakladatelstvím Stratosféra s. r. o., a to jak ve velkém, tak i v malém provedení (rozměr velkého provedení je na úrovni A4 cca 21 x 29,7 cm, rozměr malého provedení je cca 17 x 23 cm). Malý formát je pro mnohé čtenářky sympatičtější, a to nejen že se snáze vejde třeba do kabelky, ale díky voskovému papíru není ani tak těžký jako jeho velké provedení. Právě použití tvrdého voskového papíru dává časopisu nádech určitého luxusu a důležitosti, o kterém vypovídají i následující charakteristiky tohoto periodika.

Mezi hlavní charakteristiky časopisu patří vyjádření jej samotného: „Měsíčník pro sebevědomou ženu, s vlastním vytříbeným názorem a především s neuvěřitelně luxusním vkusem.“⁷⁸, nebo také internetové stránky www.periodik.cz, která zprostředkovává prodej nebo spíše předplatné všech časopisů na našem trhu. Ten o Harper's Bazaar říká, že se jedná o nejprestižnější módní časopis na světě, který je primárně určen ženám, které už nemyslí pouze na sex a umí je přesvědčit, že luxus je přirozenou součástí jejich života.

Pokud se zaměřím na samotnou strukturu časopisu, sestává z několika pevných částí, které se objevují v každém výtisku. Jedná se o BazaarObsah, který je většinou dvoustránkový a představuje jednotlivá témata výtisku a je doplněný o obrázky (jedná se o zmenšené stránky dané sekce). Následuje BazaarEditorial neboli sloupek šéfredaktorky Barbary Nesvatbové. Dalšími částmi jsou BazaarDopisy, BazaarMóda, BazaarKrása, BazaarVztahy, BazaarLidé, BazaarAdresář a BazaarNakonec. Přestože časopis má v průměru 170 stran, je nutno podotknout, že velice často se zde objevují reklamy. Reklamy jsou většinou na celou stránku, často rozdělují jednotlivé články a týkají se prezentace drahých značkových věcí (např. oděvy Louis Vuitton, Luisa Cerano, Intimissimi, Dior, ale také např. klinika plastické chirurgie Asklepion). Reklamy jsou voleny záměrně s ohledem na cílovou recipientku a právě v sekci BazaarAdresář čtenářka může nalézt odkazy na prezentované zboží.

2. 2. 2 Časopis Maxim

Na poli pánských časopisů, které je výrazně menší než pole časopisů dámských, se Maxim řadí podobně jako Harper's Bazaar mezi časopisy prestižní a současně relativně drahé. Současným šéfredaktorem je Pavel Vondráček. Maxim můžeme nalézt i na internetu, a to na stránkách www.maxim.cz, které nejenže obsahují některé články z tohoto periodika, ale nabízejí také možnost čtenářům jednotlivé články okomentovat online.

---

⁷⁸ Harper's Bazaar, s. 18, 3/2011

Maxim vychází jednou měsíčně, je vydáván nakladatelstvím Hachette Filipacchi 2000 a čtenář za něj v současné době zaplatí 89, 90 Kč. Je tištěný na drahý křídový papír, čítá okolo 140 až 164 stran a nalézt jej čtenář může pouze ve formátu podobném A4 (rozměrově cca 20 x 27 cm, je o něco menší než klasický formát A4).

Charakteristiku Maxima můžeme nalézt na stránkách jeho vydavatelství, které jej prezentuje jako časopis, který oslovuje všechny muže, jejichž smysl pro humor je založený na ironii, sarkasmu a zpochybňování uznávaných hodnot. Je sebevědomý (stejně jako jeho čtenáři) a právě proto si může dělat legraci ze všeho včetně sebe sama, což ho výrazně odlišuje od ostatních pánských periodik. Sám přiznává, že humor je jednotícím prvkem, přesto ale Maxim není pouze o legraci a o tom, aby poskytl co nejšilenější a nejabsurdnější obraz světa. Snaží se, aby poskytoval přesné informace, dokonalé grafické zpracování a fotografie. Klade důraz na detail, kterým mnohdy objeví nečekané a vtipné souvislosti. Sám uvádí, že na rozdíl od jiných časopisů přináší nadčasový pohled na svět a jedná se o čistě autorský časopis, kdy všechny články, které v něm čtenář nalezne, vychází z reportérů samých.⁷⁹ Maxim je prezentován i na internetové stránce www.periodik.cz, která jej představuje jako nejčtenější časopis pro muže v České republice, jenž se zabývá krásnými ženami, dobrodružstvím, sportem atd. Nechybí zde žádné mužské slasti ani radovánky, čtenář může nalézt i spoustu praktických rad a hraček, bez kterých se neobejde. V závěru ale připouští a varuje, že se jedná o časopis, který je plný kontroverzních článků humoru a recese, jež ale nemusí být sympatické každému čtenáři.⁸⁰

Stejně jako Harper's Bazaar je Maxim členěn do několika částí, které ale nejsou tak systematické jako v jeho „ženském protějšku“. Nalézt tedy můžeme pevnou sekci MaximObsah, sloupek šéfredaktora, který má sice v periodiku pevné místo, avšak tato část není nijak specificky označena (v části názvu sekce je vždy název/téma daného sloupku), dále část Zpětná vazba, Černý humor (jedna stránka věnující se jednomu tématu formou tří druhů komiksu) a poté hlavní část Cirkus Maximus, ve které čtenář může nalézt spoustu článků, které nejsou tematicky jednotné. Spadají sem témata týkající se sportu, aut, vědy, politiky, drahého a

---

⁷⁹ http://www.hf.cz/index_maxim.php

⁸⁰ <http://www.periodik.cz/predplatne/casopis.php?akce=titul&titul=52>

luxusního zboží atd. V části Cirkus Maximus čtenář nalezne jednu pravidelnou rubriku, tj. Cirkus Zvědavost, které je tvořena formou otázek a odpovědí na různé absurdní a nesmyslné otázky. Objevují se zde i články, které se týkají žen a vztahů, těch je ale relativně málo (2-3 v jednom výtisku), jsou výrazně sarkastické a více než textu je zde fotografií nahých žen (ty provází plynule celý časopis). Posledními částmi, které mají relativně pevné místo, jsou sekce týkající se filmů, CD, DVD a počítačových her a poté také móde, která se nachází až v samém závěru periodika, je jí věnováno v průměru 8 stran a často je označena jako MaximFashion. Celý Maxim provází velké množství reklam, které se týkají luxusních značek oděvů (např. Diesel, Tommy Hilfinger), aut, elektroniky aj.

2. 3 Design výzkumu

2. 3. 1 Stanovení výzkumného cíle

Jak vyplynulo z teoretické části mé práce, existuje mnoho pohledů a názorů, které se snaží charakterizovat životy singles. Vzhledem k tomu, že na utváření povědomí o životě singles (a nejen o nich) hrají významnou roli média, bude mým cílem zjistit, jaký obraz o fenoménu singles média (v tomto případě časopisy primárně určené pro muže a časopisy primárně určené pro ženy) poskytují a jakou měrou se jim věnují. Svůj výzkum jsem zaměřila na dvě periodika, a to na nejčtenější časopis pro muže Maxim⁸¹ a na časopis Harper's Bazaar. Jako výzkumnou metodu jsem zvolila kvantitativní obsahovou analýzu.

2. 3. 2 Stanovení základní výzkumné otázky

Jakým způsobem pojmají vybraná periodika současný fenomén singles?

2. 3. 3 Vedlejší výzkumné otázky, hypotézy a operacionalizace

Základní výzkumná otázka byla převedena na dílčí výzkumné otázky a s nimi související hypotézy, podle kterých budu v následující analýze postupovat a posléze se na základě komparace zjištěných výsledků pokusím vyvodit určité závěry. Jednotlivé proměnné, které v následující části uvádím, vychází z teoretické části práce, jež je založena na prostudované literatuře, jejíž seznam je uveden v závěru práce.

V empirické části své práce jsem si položila čtyři základní otázky a s nimi související hypotézy:

---

⁸¹ data získána z Media Projektu za období 2010, dostupné z [www](http://www.median.cz/docs/MP_2010_1+2Q_zprava.pdf)
http://www.median.cz/docs/MP_2010_1+2Q_zprava.pdf

1. Do jaké věkové kategorie jsou singles nejčastěji řazeni?

H1: *Domnívám se, že v časopise Harper's Bazaar budou singles řazeni do věkové kategorie 30-35 let, zatímco v časopise Maxim bude horní věková hranice posunuta do věku 45 let, tedy se bude jednat o věkové rozmezí 30-45 let.*

Proměnná věk nabývá těchto hodnot:

1. 41-32 let, 2. 30-39 let, 3. 40-45 let, 4. není uvedeno

2. Jsou singles považováni za ryze samostatné jedince nebo se předpokládá, že mohou žít v nesezdaném soužití?

H2: *Domnívám se, že v časopise Harper's Bazaar budou singles spojováni jak s osobami žijícími bez partnera, tak s osobami nesezdanými, ale žijícími v partnerském vztahu, zatímco v časopise Maxim se bude jednat pouze o kategorie života bez partnera.*

Proměnná typ soužití nabývá těchto hodnot:

1. život bez partnera, 2. život v nesezdaném soužití, 3. obojí možné – život bez partnera i nesezdané soužití, 4. není uvedeno

3. Jaké motivace k životu singles jsou ve vybraných periodických považovány za hlavní?

H3.1: *Domnívám se, že v časopise Harper's Bazaar budou motivace odlišné od časopisu Maxim.*

H3.2.: *Předpokládám, že v časopise Harper's Bazaar budou motivace vycházet z nemožnosti nalézt partnera, zatímco v časopise Maxim se bude jednat svobodnou volbu muže.*

Proměnná motivace ke stavu singles nabývá těchto hodnot:

1. nemožnost nalézt toho „pravého“, 2. spokojenost se svým stavem, 3. nezájem potenciálního partnera, 4. nemožnost navázat vztah kvůli vztahu předchozímu, 5.

nepřipravenost na vztah ze strany singla, **6.** nedostatek času pro navázání vztahu, **7.** udržování příležitostného mileneckého vztahu **8.** není uvedeno, **9.** jiné

4. Je život v duchu singles představován vybranými periodiky jako definitivní způsob života?

H4: *Domnívám se, že časopis Harper's Bazaar život v duchu singles nepovažuje za definitivní (tj. více jak 60% příspěvků jej tak nebude považovat), zatímco časopis Maxim se k této otázce nevyjadřuje.*

Proměnná trvalosti života singles nabývá těchto hodnot:

1. trvalý způsob života, **2.** dočasný způsob života, **3.** obojí možné – život bez partnera/nesezdané soužití, **4.** není uvedeno

2. 3. 4 Identifikační proměnné

Pro svůj výzkum jsem zvolila následující proměnné:

a) název časopisu: Harper's Bazaar, Maxim

b) ročník časopisu: uvádí rok, ve kterém zkoumané číslo vyšlo

c) měsíc vydání: uvádí měsíc, ve kterém zkoumané číslo vyšlo

d) rubrika: uvádí rubriku, do které spadá zkoumaná analytická jednotka.

V případě Maxima jsem se zaměřila na části: editorial, články, sextáze, jak na to. V případě Harper's Bazaaru jsem se zaměřila na části: editorial a BazaarVztahy. Kódovala jsem článek, který měl minimálně jednu stranu, nekódovala jsem článek, který měl povahu kvízu, rozhovoru nebo komiksu.

e) typ článku: naznačuje velikost článku. V tomto případě jsem nedělila články dle jejich velikost v cm², ale vytvořila jsem si vlastní velikostní stupnici, tj. velký článek má rozměr minimálně jedné a více stran, střední článek má rozměr minimálně půl stránky, malý článek má rozměr menší než půl stránky (stránka = formát A4). Formát časopisu Harper's Bazaar, se kterým jsem pracovala, byl zmenšený, jednalo se o tzv. mini

verzi, avšak rozložení textu na jednotlivých stránkách plně odpovídalo jeho velké variantě (A4), proto bylo možné oba časopisy co do rozsahu článků srovnávat.

f) fotografie: uvádí, zda jsou fotografie součástí článku či nikoliv. V analýze do velikosti článku fotografie nezahrnuji.

2. 3. 5 Popis vzorku

Předmětem mého výzkumu jsou již zmíněné časopisy Maxim a Harper's Bazaar, kdy zkoumaným vzorkem jsou výtisky z první poloviny roku 2010, jedná se tedy o šest čísel časopisu Maxim a šest čísel časopisu Harper's Bazaar, dohromady o dvanáct čísel. Celkově jsem zanalyzovala 196 článků, kdy z časopisu Harper's Bazaar se jednalo o 105 příspěvků a z časopisu Maxim 91 článků, přičemž článkem/příspěvkem chápu ucelenou grafickou jednotku s nadpisem, do analýzy nezahrnuji obrazový materiál, titulní strany a ani reklamy a reklamní texty.

2. 3. 6 Analytická jednotka

Jako analytickou jednotku jsem zvolila článek.

2. 3. 7 Kódovací jednotka

Kódovací jednotkou jsem zvolila výraz nebo obsahovou zmínku v různých článcích.

2. 4 Výsledky analýzy

Jak už bylo zmíněno výše, pracovala jsem se 196 články, kdy se jednalo o 105 článků z časopisu Harper's Bazaar a o 91 článků z časopisu Maxim. Při analýze textů jsem se zaměřila i na jejich velikost, tj. zda článek patřil mezi články velké, malé nebo střední.

Tab. č. 8 : Celkový počet analyzovaných článků časopise Harper's Bazaar a Maxim za období leden-červen 2010.

článek	Harper 's Bazaar		Maxim	
	Počet článků	Počet článků v %	Počet článků	Počet článků v %
Velký	68	64,76	44	48,35
Střední	5	4,76	12	13,19
Malý	32	30,48	35	38,46
Celkem	105	100%	91	100%

Z výše uvedené tabulky je patrné, že v časopise Harper's Bazaar byl větší výskyt tzv. velkých článků (64,76%) oproti článkům středním (30,48%). Nejméně textů určených k analýze bylo v kategorii tzv. článků malých (4, 76%) V časopise Maxim se velké články objevovaly v 48, 35%, podobné množství bylo i malých článků (38,46%), výrazně menší počet se týkal článků středních (13,19%).

Do jednotlivých článků byly velice často vkládány reklamy a reklamní texty. Jednalo se zpravidla o jednostránkové prezentace výrobků, které jsem ale do velikosti článků a následné analýzy nezapočítávala. Pro přehled uvádím množství a rozsah reklamních textů ve vybraných periodících.

Tab. č. 9: Množství a rozsah reklamních textů v rámci časopisu Harper's Bazaar a Maxim v období leden-červen 2010.

	Průměrné množství a rozsah reklamy ve sledovaném období				
	2 strany	1 strana	0, 5 strany	celkem	Počet reklam v periodiku v %
Harper's Bazaar	3	15	2	20	17, 8
Maxim	1	16	6	23	14, 7

Z tabulky je patrné, že reklama má v periodících své místo a je jeho nedílnou součástí. Pro obě periodika jsou typické především jednostránkové reklamy, které jsou vkládány do vícestránkových článků z čistě pragmatického hlediska – čtenář si jich během čtení článku zákonitě všimne a je zde tedy větší možnost, že reklama čtenáře ovlivní a přiměje ke koupi daného výrobku či služby.

Tab. č. 10: Počet článků zaměřených na singles v časopise Harper's Bazaar v období leden-červen 2010.

článek	velký	střední	malý	celkem	Počet článků v %
články přímo věnované singles	5	0	0	5	45,5
články nepřímo věnované singles	6	0	0	6	54,5

Z výše uvedené tabulky je patrné, že časopis Harper's Bazaar se problematice singles věnuje nejen přímo, tj. objevují se články, které se explicitně zabývají životním stylem a motivacemi singles, nalézt však můžeme i ty texty, jež se primárně věnují jiné problematice, ta je ale se životem singles spojena a v textu jsou singles zmíněni, nicméně ne jako hlavní téma. Pokud se zaměříme na množství článků věnujících se singles přímo a nepřímo, sledujeme takřka shodu, tzn. že relativně stejnou měrou se vyskytují oba typy článků. Z velikosti článků můžeme také usuzovat, že články týkající se vztahů a singles ve sledovaném období patří vždy mezi velké články, které zpravidla čítají dvě strany formátu A4. Vzhledem k danému období můžeme říci, že se téma singles nebo téma jim velice blízké a singles zmiňující objevují v každém periodiku zhruba ve dvou člancích.

Texty, které přímo nepojednávaly o singles, ale v rámci textu je zmiňovaly, byly zaměřeny především na problematiku navazování partnerských vztahů, nemožnost navázání partnerského vztahu po ztrátě předchozího partnera (či po jeho úmrtí) apod.

Tab. č. 11: Počet článků zaměřených na singles v časopise Maxim v období leden-červen 2010.

článek	velký	střední	malý	celkem	Počet článků v %
články přímo věnované singles	1	0	0	1	14,3
články nepřímo věnované singles	5	1	0	6	85,7

Časopis Maxim se zabývá problematikou singles v mnohem menší míře než časopis Harper's Bazaar, a to nejen co se počtu článků týče, ale také co se týče primárního zaměření na problematiku singles. Články explicitně pojednávající o singles jsou ve výrazné menšině – jedná se o pouhý jeden článek velkého rozsahu.

Článků, které se singles zabývají jako součástí jiného tématu je pět a zpravidla se jedná o články velkého rozsahu čítající zpravidla 2 A4 strany. Nalézt ale můžeme i jeden text středního rozsahu. Vzhledem ke sledovanému období můžeme říci, že se téměř každý výtisk Maximu vztahům věnuje (i když v mnohem menší míře než časopis Harper's Bazaar) a že se v těchto člancích otázka singles objevuje.

Texty, které přímo nepojednávaly o singles, ale v rámci textu je zmiňovaly, byly zaměřeny především na problematiku výhod života muže bez stálé partnerky, moderní způsob života se všemi technickými možnostmi, které dokáží nahradit výhody plynoucí z partnerského života apod.

2. 4. 1 Věková kategorie singles

Jako první otázku, kterou jsem si kladla, bylo věkové vymezení singles v rámci vybraných periodik. Hypotéza, že v časopise Harper's Bazaar budou singles řazeni do věkovové kategorie 30-35 let, zatímco v časopise Maxim bude horní věková hranice posunuta do věku 45 let, se nepotvrdila. V časopise Bazaar je narození singles spojováno s obdobím 70. let 20. století, z čehož vyplývá, že se v současné době může jednat o osoby již čtyřicetileté (pokud budeme uvažovat, že se jedná o osoby narozené v letech 1970-1979 čili o osoby ve věku 32-41 let, tímto způsobem určil věkovou hranici jeden článek). V jednom z textů se dokonce objevují ženy-singles, které již dosáhly 40. roku, mají svou práci, jsou samostatné a nezávislé. Spodní hranice věku však určena nebyla.

Tabulka č. 12: Věková kategorie singles v časopise Harper's Bazaar.

Věková kategorie	Počet článků	Počet v %
30- 39 let	4	36, 4
32-41 let	1	9, 1
40-45 let	1	9, 1
neuvedeno	5	45, 4
celkem	11	100%

V časopise Maxim věková kategorie singlů zpravidla vymezena vůbec nebyla. Můžeme to přičítat tomu, že většina analyzovaných článků sice singles zmiňovala a určitým způsobem je charakterizovala, avšak singles nebyli primárním tématem textu, a tak se věková hranice příliš často nezmiňovala. Pokud byla vymezena, jednalo se zhruba o věk třiceti let, kdy přesnější stanovení nebylo zmíněno. Můžeme se tedy domnívat, že se jedná o kategorii 30-39 let. Vzhledem k tomu, že horní hranice věku „pánských singlů“ nebyla explicitně vyřčena, nemůžeme hypotézu považovat ani za platnou, ani za vyvrácenou.

Tabulka č. 13: Věková kategorie singles v časopise Maxim.

Věková kategorie	Počet článků	Počet v %
30- 39 let	2	28, 6
32-41 let	0	0
40-45 let	0	0
neuveдено	5	71, 4
celkem	7	100%

Z výše uvedených výsledků je patrné, že jak pánský Maxim, tak dámský Harper's Bazaar si pod pojmy singles představují zhruba stejnou věkovou kategorii (pokud ji vymezují).

2. 4. 2 Singles – život bez partnera nebo život v nesezdaném soužití

Druhá hypotéza se zabývala pojetím singles jakožto osob žijících bez partnera nebo osob, které partnera mají, ale nespojuje je manželský svazek. Pojetí singles je v této oblasti výrazně heterogenní a dosud neustálené.

Tabulka č. 14: Jaký způsob života je spojován s partnerským životem singles v časopise Harper´s Bazaar.

Způsob života singles	Počet článků	Počet v %
Život bez partnera	9	81, 8
Nesezdané soužití	1	9, 1
Obojí možné – život bez partnera i nesezdané soužití	1	9, 1
Celkem	11	100%

Výsledky analýzy v rámci časopisu Harper´s Bazaar ukazují, že singles jsou spojováni hlavně s osobami, které žijí bez stálého partnera a většinou samostatně ve svých bytech. Hypotéza se ale i tak naplnila, protože (i když v mnohem menší míře) se ve výsledku objevilo pojetí singles nejen jako osob osob žijících bez partnera, ale také jako osob žijících v nesezdaném soužití. Nalézt jsme mohli i variantu, kdy jako singles jsou považováni nejen osoby žijící bez partnera, ale i osoby žijící v nesezdaném soužití. Pokud se zaměříme na nesezdané soužití, může se jednat jak o soužití v rámci jednoho bytu, tak o soužití, které je funguje jako tzv. living apart together, kdy partneři žijí část týdne spolu v jednom z jejich bytů a druhou část týdne žije každý sám ve svém bytě. V rámci časopisu Harper´s Bazaar však nesezdané soužití bylo pojímáno pouze jako první varianta, tzn. kdy partneři sdílí pouze jednu společnou domácnost.

Tabulka č. 15: : Jaký způsob života je spojován s partnerským životem singles v časopise Maxim

Způsob života singles	Počet článků	Počet v %
Život bez partnera	5	71,4
Nesezdané soužití	1	14,3
Obojí možné – život bez partnera i nesezdané soužití	1	14,3
Celkem	7	100%

Maxim prezentuje singles velice podobně jako časopis Harper's Bazaar – singles jsou spojováni především s osobami samostatně žijícími, v menší míře se pak objevuje život singles v nesezdaném soužití či v kombinaci obojího. V rámci nesezdaného soužití se zde jedná o variantu tzv. Living apart together – partneři mají každý svou domácnost, kterou jeden z nich na určitou část týdne opustí a tráví danou část týdne v bytě svého partnera. Tato varianta se objevila pouze u časopisu Maxim, Harper's Bazaar ji nezmiňuje.

V rámci proměnné „způsob života singles“ došlo k naplnění hypotézy pouze u časopisu Harper's Bazaar, kde jsou singles spojováni jak s osobami žijících bez partnera, tak v nesezdaném soužití. Maxim velice podobně vymezuje způsob života singles jako Harper's Bazaar, k naplnění hypotézy nedošlo, neboť nevymezuje singles pouze a jenom jako osoby samostatně žijící, ale zahrnuje do této kategorie i jiné způsoby života, tj. život v nesezdaném soužití.

2. 4. 3 Motivace pro život singles

Jako třetí otázku, kterou jsem si kladla, bylo téma motivace singles. Zajímalo mě, jaké okolnosti jsou v časopisech zmiňovány jako ty, které vedou tyto

osoby k životu singles, nakolik bude život singles pojmán jako svobodná volba a nakolik jako z nouze ctnost.

Tabulka č. 16: Motivace pro život singles v časopise Harper's Bazaar.

Motivace	Počet článků	Počet v %
Nemožnost nalézt toho „pravého“	4	36,4
Spokojenost se svým stavem	4	36,4
Nemožnost navázat nový vztah kvůli vztahu předchozímu	2	18,2
Udržování příležitostného mileneckého vztahu	1	9,1
Celkem	11	100%

Z tabulky je patrné, že důvod proč žít životem singles vyplývá podle článků časopisu Harper's Bazaar nejen z osobní volby, ale také z důvodu nemožnosti nalézt partnera. Obě kategorie se týkaly nejen žen, ale i mužů – nedocházelo zde tedy ke stereotypu, že muži si své „singlovství“ vybírají a volí sami, zatímco ženy jsou k tomu donuceny okolnostmi a zůstávají tak nedobrovolně a zoufale single. Kategorie „nemožnost navázat vztah kvůli vztahu předchozímu“ se týká v obou případech žen, kterým buď zemřel manžel, nebo se s nimi rozvedl a ony zůstaly samy s dětmi. Motivace žít životem singles je zde spojena především s nedostatkem sil hledat si nového partnera, jistou rezignací na vztah a také psychickým otřesem, který znemožňuje navázat vztah nový. Patrný je i způsob života, ve kterém dochází k udržování příležitostného mileneckého vztahu, který se objevil v jednom případě.

Tabulka č. 17: Motivace pro život singles v časopise Maxim.

Motivace	Počet článků	Počet v %
Nemožnost nalézt toho „pravého“	3	42,9
Spokojenost se svým stavem	3	42,9
Nemožnost navázat nový vztah kvůli vztahu předchozímu	0	0
Udržování příležitostného mileneckého vztahu	1	14,3
Celkem	7	100%

Motivace pro život singles v časopise Maxim je také velice podobná časopisu Harper's Bazaar. Největší měrou jsou zastoupeny kategorie týkající se nemožnosti nalézt toho „pravého“ a spokojenost se svým stavem. Jedenkrát se jako motivace objevilo udržování příležitostného mileneckého vztahu. Je zajímavé, že v časopise Maxim jsou jako singles, tj. ti, kteří nemohou nalézt partnera, chápány pouze ženy, jejichž obraz není nijak příznivý, a jsou spojeny s typickými stereotypy (nepřitažlivé, zoufalé nešťastnice s nízkým sebevědomím atd.). Muži jsou zde chápáni jako ti, co si singlovství vybrali, jsou v něm spokojeni, případně udržují alternativní formu vztahu – např. tzv. bokovky. Maxim singles představuje přesně podle stereotypů vyplývajících ze slovních spojení „starý mládenec“ a „stará panna“ – muž je nezávislý, společností přijímaný a velice atraktivní, svou svobodou si užívá a nehodlá se jí vzdát, žena je prezentována coby zoufalá chudinka prosící o pozornost muže. Ve většině článků můžeme nalézt pohled na partnerský vztah mezi mužem a ženou jako něco nenormálního, směřujícího do propasti, téměř patologického. Maxim tak muže velice často nabádá, aby do partnerského vztahu v žádném případě nevstupovali a zůstali svobodní a nezávislí.

Dokládá to tvrzením, že „pokud vám ještě nehráblo a chcete se jen tak bavit, berte to normálně, jak to leží a běží.“⁸²

V rámci výše uvedeného je patrné, že nedošlo tak zcela k naplnění hypotézy o odlišnosti pojetí singles v rámci časopisů, neboť co se týče motivací, jsou stejné nejen co se druhu týče, podobné je ale také procentuální vyjádření. Odlišný je především pohled na motivace singles z hlediska pohlaví a genderových stereotypů. Harper's Bazaar se snaží odstoupit od předsudků, motivace nejsou úzce spojeny pouze s mužem nebo pouze s ženou. Maxim motivace pro život singles představuje výrazně stereotypně.

2. 4. 4 Život singles jako definitivní nebo dočasný stav

V poslední čtvrté hypotéze jsem se zaměřila na singles z hlediska trvalosti nebo dočasnosti tohoto způsobu života. Domnívala jsem se, že v časopise Harper's Bazaar bude singlovský způsob života jako nikoli definitivní, zatímco v časopise Maxim se otázka trvalosti nebo dočasnosti zmiňovat nebude.

Tabulka č. 18: Trvalost nebo dočasnost v životě singles ve člancích časopisu Harper's Bazaar.

Trvalost/dočasnost	Počet článků	Počet v %
Trvalý způsob života	3	27, 3
Dočasný způsob života	8	72, 7
Není uvedeno	0	0
Celkem	11	100%

Z uvedeného je patrné, že život v duchu singles je převážně brán jako stav dočasný, který podmíněný nalezením vhodného partnera. V okamžiku, kdy jej singl

---

⁸² Maxim s. 53, 5/2010.

nalezne, vrátí se „zpět“ k partnerskému způsobu života. Singlovství tedy ve větší míře není považováno jako dobrovolný stav, je ovlivněno vnějšími okolnostmi, které znemožňují žít v oné chvíli partnerským životem. V hypotéze byla stanovena i procentuální míra, kdy dočasnost života singles v rámci periodika Harper's Bazaar měla být vyšší než 60%. Toto tvrzení se podařilo potvrdit, neboť 72,7 % článků považovalo život singles za dočasný.

Z výše uvedených tabulek tak můžeme soudit, že obraz singles, který poskytuje časopis Harper's Bazaar, pojímá singles jako osoby žijící bez partnera a jakéhokoli partnerského vztahu, osoby, jejichž důvod, proč setrvávají v životě bez partnera, je většinou ona nemožnost nalézt vhodný protějšek, avšak tato situace je považována za dočasnou, tudíž se jejich život může velice rychle změnit v život partnerský.

Singles coby trvalý způsob života se objevil v menší míře, tj. 27,3%, kdy je často spojován se svobodnou volbou singla, kterému tento způsob života vyhovuje. Často se jedná o ženy a muže, kteří jsou velice pracovně vytíženi a nedaří se jim skloubit jejich pracovní kariéru s partnerským životem, a tak z těchto dvou možností volí jednu, které se budou věnovat naplno. V tomto případě se jedná o kariéru a život singles.

Pokud se zaměříme na otázku dočasnosti a trvalosti stavu singles a motivacemi, které zmiňují v předchozím textu, je patrné, že dočasnost velice často souvisí s nemožností nalézt vhodného partnera, zatímco trvalé rozhodnutí být single je spojováno zpravidla s realizací profesního růstu a kariéry.

Tabulka č. 19: Trvalost nebo dočasnost v životě singles ve člancích časopisu Maxim.

Trvalost/dočasnost	Počet článků	Počet v %
Trvalý způsob života	2	28,6
Dočasný způsob života	2	28,6
Není uvedeno	3	42,9
Celkem	7	100%

Z výše uvedené tabulky je patrné, že pánský Maxim život singles představuje život single nejen jako dočasnou, ale i trvalou alternativu způsobu života, přičemž téměř stejnou měrou se otázkou dočasnosti/trvalosti nezabývá. Dočasný stav je spojován spíše se ženami – než naleznou toho pravého, za něhož se budou moci provdat a „singlovství se zbaví“ Ono „hledání“ už není dáno porozuměním a láskou mezi partnery, ale dle Maximu⁸³ jenom tím, že ženě je přes třicet, tikají ji biologické hodiny a zoufale se snaží nebýt sama. Naopak trvalý stav je spojován s muži, kteří si singlovství vybrali. Důraz je v tomto případě kladen na „svobodnou současnost“, otázka budoucnosti zmiňována není.

Pokud se zaměříme na první část hypotézy, bezesporu došlo k jejímu naplnění, kdy více jak 60% článků týkajících se singles považují tento způsob života za dočasný. Hypotéza týkající se pánského Maximu se naplnila jen zčásti – informace týkající se dočasnosti i trvalosti života singles se ve člancích objevují, nicméně nalézt můžeme i tři články, které se touto otázkou vůbec nezabývají a nijak téma budoucnosti nezmiňují.

---

⁸³ *Maxim*. Praha: Hachette Filipacchi 2000, 2010, č. 5, s.

3. ZÁVĚR

Pojetí singles a chápání této různorodé kategorie v současné době není ustáleno. V posledních desetiletích se mnoho sociologů a odborníků na rodinné a reprodukční strategie snažilo o výstižné a přesné vymezení této skupiny lidí, která je ve vyšší míře reflektována zhruba od šedesátých let dvacátého století ve světovém měřítku a v českém prostředí je jí věnována pozornost především od devadesátých let dvacátého století, od této doby můžeme sledovat její plynulý nárůst. Vedle samotného rozšiřování skupiny lidí označujících se a označovaných jako singles, dále také osob žijících nesezdaným způsobem života (to, zda mezi singles řadit i osoby nesezdané dosud není úplně jasně vymezeno, objevují se názory, které nesezdané dvojice mezi singles řadí, ale i ty, které je vymezují mimo skupinu singles), můžeme sledovat také změny v postojích a hlavně v hodnotových orientacích. Změnu postojů a hodnot můžeme sledovat nejen u samotných singles, ale také u společnosti, ve které žijí a jejíž pohled na tuto skupinu lidí se v průběhu historie výrazně proměnil.

Nárůst kategorie singles v České republice je spojen především s transformačními změnami české společnosti na počátku devadesátých let dvacátého století, s čímž dochází také ke změnám postojů mladé generace v oblasti partnerských vztahů, sňatečnosti a reprodukce. Změna postojů v rámci těchto tří oblastí se dotýká nejen otázek, zda do manželství a rodičovství vůbec vstoupit, či nikoliv, ale směřuje především k otázce „V kolika letech je pro mě správné se vdát/oženit a kdy založit rodinu?“. Právě věková kategorie hraje velice výraznou roli nejen ve vymezení a chápání samotných singles, ale také v oblasti cílů a možností osob, jež jsou s touto kategorií spojovány. Během devadesátých let dvacátého století se tak začíná konstituovat nová společenská kategorie singles, která je charakteristická odlišným způsobem vnímání tradičních hodnot a to zvláště v otázkách týkajících se vstupu do manželství a založení rodiny, jež jsou spojené (v současném chápání) s relativně nízkým věkem (cca do 25 let). Velký vliv na tyto postojové a hodnotové změny měla především změna sociální politiky, která je spojena s politickým převratem v roce 1989, a s ní spojené nové možnosti mladých lidí, které jim nabízí např. možnost cestování, které může a často bývá spojeno s různě dlouhým studijním nebo pracovním pobytem v zahraničí, dále můžeme

sledovat daleko více příležitostí v oblasti studií, stejně tak proměnu konvenčního tlaku na to, kdy se mladí lidé po fázi chození mají brát a kdy zakládat rodiny. Tento tlak je mnohem méně patrný, než tomu bylo u rodičů současných „dvacátníků“ a „třicátníků“. Současná generace osob ve věkovém rozmezí zhruba 25 až 33 raději volí odlišnou životní strategii než jejich rodiče – snaží se co nejvíce cestovat, studovat a „užívat si života“. Dlouhodobé vztahy, sňatek a založení rodiny odkládají singles z několika různých důvodů a na základě těchto důvodů lze vymezit několik skupin singlů. Jednou skupinou jsou ti, kteří se chtějí ještě bavit, cestovat, tzv. užívat si. Život bez partnerky a závazků je baví, sami se prohlašují za šťastné a spokojené jako singles, kteří se v současné době rozhodně nechtějí vázat, usazovat a ani zakládat rodiny. Právě tyto své cíle a životní strategie zakládají na nezávislosti a samostatnosti, tj. životě bez stálého partnera. Tato skupina lidí touží po co největším množství zážitků, prožitků, zkušeností, což se může týkat jednak jejich kariéry, ale také oblasti trávení volného času. Skupina singles bývá charakterizována také tím, že budoucnost v delším časovém horizontu příliš nepromýšlí, život bere tak, jaký je v tuto danou chvíli a konkrétní výběr dlouhodobého partnera a plány do budoucna většinou nerozvrhují. I přes tuto absenci plánování dlouhodobější budoucnosti se setkáme s názorem, že partnerský život a založení rodiny striktně nevylučují.

V rámci singles se vyskytuje také druhý postoj, který se založení rodiny brání z důvodu obavy o ekonomické zajištění. Tato skupina lidí se obává několika faktorů spojených se staráním se o rodinu, které předpokládají jistou finanční zabezpečení. Tyto faktory se týkají především bydlení a neschopnosti finančně zajistit, aby rodina žila na určité společenské úrovni. Navíc vysoká míra rozvodovosti vede k obavám vůbec zakládat nová manželství, a tak můžeme ve společnosti sledovat jistou zdrženlivost vůči vstupu do manželství. Tato skupina se na první pohled jeví jako velice zodpovědná – partnerstvím si chce být jistá, chce být finančně soběstačná a plně připravená na rodinný život. Velké množství osob z této skupiny zůstává žít osamocně a čeká na okamžik, kdy budou ekonomicky, ale i např. osobnostně připravení na vztah a na následné založení rodiny. V této době se snaží sbírat co nejvíce zkušeností a poznatků, které by je na vstup do manželství, a potenciální roli rodičů, připravily.

Objevuje se ale i taková skupina osob, která žije partnerským způsobem života, ale ženit/vdávat se nechtějí, protože jim to nepřijde důležité. Tyto osoby můžeme rozdělit mezi ty, které žijí v jedné společné domácnosti a žijí téměř manželským životem a na ty, které sice udržují jistou formu partnerského vztahu, ale každý z dvojice má svůj byt/dům, ve kterém žije po určitou část týdne. Druhou část týdne pak žijí společně buď u jednoho partnera, nebo u druhého. Tento způsob života jim vyhovuje a do budoucna na něm nehodlají nic měnit.

V neposlední řadě k singles bezpochyby patří také osoby, které nemohou najít partnera, byť se snaží a o život v partnerství stojí. Jejich singlovství je tak považováno za dočasné a domnívám se, že v současné době je tato skupina v rámci singles nejpočetnější.

Z výše uvedeného je patrné, že vymezit kategorii singles není jednoduché a vzhledem k tomu, že se jedná o relativně nový fenomén, nemáme dosud jednotnou definici. Několik sociologů se pokusilo o kategorizaci jednotlivých typů singles pomocí různých kritérií, kdy se jedná např. o autory R. Staplese, P. J. Steina a A. B. Shostaka.

V teoretické části své práce jsem se tedy pokusila vystihnout základní problematiku singles, kdy jsem svou pozornost zaměřila nejen na charakteristiku, ale i na výše zmíněné typologie a partnerské vztahy singlů. Právě kategorie partnerských vztahů by se mohla zdát jako nesmyslná právě v rámci singles (tj. osob vyznačujících se životem za absence trvalého partnera), nicméně jak se ukazuje v této kapitole teoretické části, nejen že je velice rozsáhlá, ale také velice rozmanitá a pro životy mnohých singles i důležitá. V této části své práce jsem se věnovala také otázce sňatečnosti a reprodukce, pokusila jsem se pomocí odborné literatury zjistit, jaký názor a jaký postoj k této problematice zaujímají současní mladí lidé a také jakou vizi o své budoucnosti mají. Právě otázku vstupu do manželství a to, jaké motivace a důvody vedou k takovému rozhodnutí, jsem se pokusila reflektovat v historickém kontextu. V části zabývající se historickým pohledem tak zmiňuji především druhou demografickou tranzici, která se jistou měrou na utváření singles podílela, dále se zabývám také motivacemi a způsoby výběru partnera.

Vzhledem k tomu, že obraz singles není dosud ucelený a může na něj být nahlíženo z různých hledisek, rozhodla jsem se v praktické části své diplomové

práce zjistit, jaký obraz o životě singles poskytují média v České republice. Média jakožto velice výrazný činitel ovlivňující postoje a hodnotové orientace současné společnosti se věnuje i oblasti singles, jejich vnímání a také jejich prezentaci. Oblast médií (zvláště televize, internet, noviny a časopisy) je prostor, v němž se jako první projevují změny společnosti a jako první na tyto změny reaguje, reflektuje je a podává o nich většinové společnosti jistý obraz. Média nás obklopují a jsou všudypřítomná, proto jsem svou pozornost zaměřila právě na ně a na to, jaký obraz singlů poskytují. Z množství druhů médií jsem zvolila dva typy časopisů, které jsou zaměřeny na odlišné typy specifických cílových recipientů. Mezi zvolené druhy periodik patřil časopis Maxim, který je primárně určen pro muže a časopis Harper's Bazaar, který je určen především pro ženy. Je však nutno podotknout, že obraz života singles není poskytován pouze časopisy – velký vliv na utváření názorů a postojů k singles má také televize a internet. Můžeme tak nalézt relativně velké množství sitcomů a seriálů, které jsou založeny právě na životě singles a ukazují nám jejich „pozitivní tvář“ (většinou se jedná o úspěšné, přátelské a optimistické osoby, které žijí ve společných domácnostech s příležitostnými partnerskými vztahy).

Vzhledem k výraznému vlivu médií jsem se tedy v empirické části své práce pokusila zjistit, jaký obraz o životě singles nám vybraná periodika poskytují. Zvolenou metodou práce byla obsahová analýza mediálního sdělení, jejíž pomocí jsem pracovala s určitým korpusem textů, ve kterém jsem hledala výraz nebo obsahové sdělení týkající se právě singles. Na základě stanovených proměnných jsem pak vyhodnocovala, jakým způsobem daná periodika singles pojímají. Zvolené období, které jsem sledovala, byla první část roku 2010, tj. jednalo se o články vycházející od ledna do června toho roku. V těchto člancích jsem sledovala nejen výskyt samotného výrazu singles, ale také články, které o problematice singles pojednávají, avšak tento výraz explicitně nezmiňují. Pozornost jsem věnovala i článkům, které se primárně dotýkaly jiné, zpravidla vztahové a partnerské problematiky, a které singles v rámci daného textu zmiňovaly.

První, na co jsem se v empirické části zaměřila, byla četnost tématu ve vybraných periodících. Vzhledem k tomu, že oba časopisy vychází jako měsíčníky a mnou sledované období bylo půl roku (jednalo se o období první poloviny roku 2010), nalezení 11 článků věnujících se nebo zmiňujících životy singles v rámci

časopisu Harper's Bazaar bylo zjištěním, že tato tematika je v rámci dámského periodika a také dámského publika živá a aktuální, neboť téměř v každém čísle, které se čteně vztahům věnuje, můžeme nalézt minimálně dva články, které singles zmiňují a potažmo je tedy určitým způsobem prezentují čtenářkám. V pánském časopise Maxim už bylo hledání textu týkajícího se singles mnohem obtížnější, ve sledovaném období, tj. první polovině roku 2010, jsem našla sedm článků, ovšem jen jeden z nich se primárně věnoval singles. Troufám si tak tvrdit, že toto téma není pro pánský Maxim tolik přitažlivé, tudíž je mu věnováno mnohem méně pozornosti ve srovnání s jinými články, např. technika, zajímavosti ze světa aj. Zároveň si ale uvědomuji, že mnou sledované období bylo velice úzké, korpus analyzovaných textů proto nebyl příliš rozsáhlý, ale i přesto se na základě tohoto menšího množství textů vyjevila některá zajímavá fakta o způsobu reflexe fenoménu singles v časopisech pro muže. Lze předpokládat, že pokud bych se zaměřila na korpus textů z celého roku, výsledky analýzy by mohly být jistě rozmanitější.

Nicméně i z tohoto sledovaného období a množství analyzovaných textů vyšlo několik závěrů, které potvrdily nebo vyvrátily hypotézy, které jsem stanovila v první polovině empirické části. Jednou z prvních oblastí, které mě zajímaly, bylo určení věkové kategorie singles. Stanovila jsem tak hypotézu týkající se rozlišování věkové kategorie v rámci vybraných periodik, kdy jsem se pokusila zjistit, zda vybraná periodika zmiňují i horní věkovou hranici. Z analýzy jednotlivých článků vyšlo najevo, že obě periodika věk vyjadřují takřka shodně, tj. jedná se o rozmezí 30-40 let, avšak horní věková hranice ani v jednom z periodik určena nebyla. V obou časopisech se objevilo ale i nulové určení věkové kategorie.

Druhá oblast mého zájmu směřovala k otázce, zda časopisy vyjadřují singles jako osoby žijící bez partnera nebo jako osoby žijící v nesezdaném soužití, či tuto problematiku vůbec nezmiňuje. Obě periodika téměř jednoznačně považují singles za osoby žijící bez partnera, avšak objevila se i pojetí singles coby osob žijících v nesezdaném soužití, tento počet byl však výrazně nižší. I já se domnívám, že singles jsou mnohem častěji spojováni s osobami, jež žijí v „partnerské samotě“. Avšak přesto, že tyto osoby aktuálně nemají žádný partnerský vztah a jsou samy, často se mohou objevovat různé alternativní formy domácností, ve kterých žijí. Patrné jsou např. společné byty, ve kterých žije více jedinců pospolu a které jsou

typické hlavně pro studenty vysokých škol nebo čerstvé absolventy. Vedle této skupiny osob můžeme nalézt širokou skupinu lidí, jež žijí sami ve svých bytech nebo domech.

Z hlediska motivací pro život singles jsem jako proměnné využila několik důvodů, námětů „proč žít jako singles“, které mi poskytla novozélandská studie RSW, o jejíchž výsledcích jsem pojednávala již v teoretické části. Z hlediska důvodů, proč žít jako singl, jsem v obou periodicích zaznamenala motivaci téměř stejné. Jednalo se především o nemožnost nalezení „pravého partnera“ nebo osobní volbu spojenou s životem singles. V dámském časopise Harper's Bazaar pak další motivací byla nemožnost navázat vztah s budoucím partnerem z důvodu ztráty nebo úmrtí partnera předchozího. Důvodem pro tento styl života je také možnost nevázat se na jednu partnerku a užívat si krátkých nezávazných mileneckých epizod.

Poslední věcí, kterou jsem ve vybraných periodicích sledovala, byla otázka dočasnosti nebo trvalosti tohoto způsobu života. Obě periodika zmiňují jak dočasnost, tak trvalost, kdy Harper's Bazaar jednoznačně prezentuje pojetí singles coby dočasné, Maxim zmiňuje obě varianty, ale také se v třetině případů k této problematice vůbec nevyjadřuje. Zde můžeme spatřovat jistou spojitost s předchozí hypotézou, která se zaměřovala na důvody proč žít životem singla. Ve většině článků, které označovaly singlovství jako dočasný stav se objevovala motivace spojená s nemožností nalézt pravého partnera, kdy právě tento fakt zabraňuje partnerskému způsobu života, případně svatbě a založení rodiny. Tuto kategorii, resp. typ singlovství, která je dle mého názoru nejčastější nejen ve vybraných periodicích, ale i v současném životě, označil Peter J. Stein jako osoby, jež žijí životem o samotě nedobrovolně a dočasně – do té doby, než naleznou vhodného partnera; tento stav berou jako vynucený okolnostmi a nejsou s ním nikterak spokojeni.

Pokud se zaměříme na výsledky mé analýzy ve vztahu k četnosti tématu v rámci mužského a dámského periodika, spatřujeme, že téma singles je přeci jen více tématem ženským co se četnosti a rozsahu článků týče. V dámských periodicích se objevuje často (takřka v každém výtisku můžeme sledovat minimálně dva články nebo zmínky singles se zabývající) a jejich pojetí je ve

vybraných textech bráno bez předsudků – motivace nejsou genderově stereotypní, důvody a motivace pro volbu singlovství jsou stejné jak pro muže, tak pro ženu. Nemožnost najít si partnera nutně nevyplývá z neschopnosti ženy, stejně tak svobodná volba žít sám není motivací ryze mužskou. Tento pohled bohužel není shodný s časopisem Maxim, který prezentuje ženu coby zoufalou chudinku a muže jako osobnost nepotřebující vstupovat do žádného partnerského vztahu, a tak se vázat a omezovat. Zdá se, že tento pohled stále přetrvává z historie, kdy byl vnímán starší svobodný muž jako „starý mládenec“ a starší svobodná žena ryze pejorativně jako „stará panna“, resp. muž byl představován jako nezávislá svobodná osobnost, kterou tento způsob života baví, zatímco pohled na ženu je výrazně negativní. Je otázkou, jakým způsobem jsou singles chápáni v myslích veřejnosti, avšak pokud budou některá média jakožto jeden z hlavních činitelů ovlivňujících názorová stanoviska lidí neustále předávat tento stereotypní pohled, patrně z našich slovníků spojení „starý mládenec“ a „stará panna“ v blízké budoucnosti nezmizí.

4. POUŽITÁ LITERATURA

Bartošová, M. *Životní dráhy prvorodiček po třicítce: proč mít dítě později?* 2008. [on-line]. [cit.2010-11-14]. Dostupné z www:

<http://www.genderonline.cz/view.php?cisloclanku=2008012714>.

Curran, D. J., Renzetti, C. M. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0525-2.

Fialová, L., Kučera M. et al. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN: 80-85850-87-7 .

Harper's Bazaar. Praha: Stratosféra, 2010, č. 1-6, ISSN 1211-5371.

Jandourek, J. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, 2009. ISBN: 80-7178-749-3.

Král, V. *Single ženy současnosti: kvalitativní výzkum*. (diplomová práce) Praha: Fakulta sociálních věd, 2009. ISBN 0-8039-2804-1.

Mareš, P. et al. *Modernizace a česká rodina*. Brno: Barrister a Principál, 2003. ISBN 80-86598-61-6.

Maxim. Praha: Hachette Filipacchi 2000, 2010, č. 1-6, ISSN 1214-1569.

Montoussé, M. *Přehled sociologie*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-976-3.

Možný, I. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. ISBN 80-86429-58-X

Rabušic, L. *Kde ty všechny děti jsou?* Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. ISBN 80-86429-01-6.

Relationship Services Whakawhanaungatanga. 2005. *Relationship 2005. New Zealanders' Attitudes & Experiences*. Part II: Single life, [online]. Wellington: RSW [cit.2011-03-17].

Dostupné z http://www.relate.org.nz/Portals/0/RSW_Docs/Relationships_2005_Singles.pdf

Reifová, I. et al. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

Singly, F. de. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-249-1.

Schulz, W., Sherer, H. et al. *Analýza obsahu mediálního sdělení*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0827-8.

Tomášek, M. *Konec tradiční rodiny?* 2007. [on-line]. [cit.2010-11-14]. Dostupné z www: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=290&lst=106>

Tomášek, M. *Naše blízké vztahy a společenské demokratizační změny. K novému chápání zdrojů integrace a reprodukce společnosti po roce 1989*. 2008. [on-line]. [cit.2010-11-14]. Dostupné z <http://www.genderonline.cz/view.php?cislocclanku=2008012701>

Tomášek, M. *Sami, ale ne úplně*. [on-line]. 2004. [cit.2010-11-26]. Dostupné z http://www.genderonline.cz/download/Rocnik05_4_2004.pdf

Tomášek, M. *Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabituující jednotlivce v České republice*, 2006. Sociologický časopis, roč. 42, č. 1, s. 82-105. Dostupné z http://sreview.soc.cas.cz/uploads/1410f645b65a6fdda3b4a2beaf43bb8964b9bc80584_107tomasek22.pdf

Tomášek, M. *Singles v České republice - o aktuálně probíhajícím výzkumu*. 2003a. [on-line]. [cit. 2010-11-18]. Dostupné z www:

http://www.genderonline.cz/download/Rocnik04_3-4_2003.pdf

Tomášek, M., Radimská, R. *Singles – nový životní styl a jeho genderová specifika v České republice*. 2003b. [on-line]. [cit. 2010-11-9]. Dostupné z www:

http://www.genderonline.cz/download/Rocnik04_1-2_2003.pdf

